

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

МІЖНАРОДНИЙ СТРАХОВИЙ РИНОК: ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконав: студент II курсу, групи 672-4
денної форми навчання
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»
Сафроняк Юрій Олександрович _____

Керівник:
доцент кафедри фінансів і кредиту
Попова Любов Василівна _____

До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № ____ від _____ 2023 р.

Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО СТРАХОВОГО РИНКУ.....	6
1.1. Основні фактори, що визначають тенденцію страхового ринку до глобалізації.....	6
1.2. Глобалізація світового страхового ринку.....	14
1.3. Основи регулювання та контролю за страхуванням у світі.....	20
Висновки до розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО СТРАХОВОГО РИНКУ.....	31
2.1. Сучасні тенденції та вектори розвитку світових страхових ринків...31	
2.2. Оцінка основних показників розвитку міжнародного ринку страхових послуг.....	42
2.3. Динаміка розвитку глобального ринку страхування життя та іншого, ніж страхування життя.....	48
Висновки до розділу 2.....	53
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ НА МІЖНАРОДНОМУ СТРАХОВОМУ РИНКУ.....	55
3.1. Проблеми розвитку міжнародного ринку страхування та шляхи їх вирішення.....	55
3.2. Перспективи розвитку світового страхового ринку.....	60
Висновки до розділу 3.....	71
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	75

ВСТУП

Протягом останніх десятиліть інтеграційні процеси стали відігравати величезну роль. Охопивши майже всі континенти, вони призвели до колосального зрушення у світовій економіці: від відносно ізольованих економік, що розділяються різними бар'єрами, до світу, в якому національні економіки зливаються в взаємопов'язану і взаємозалежну глобальну економічну систему. Створення інтеграційних блоків, поглиблення взаємовідносин та вже існуючі ознаки формування глобальних міжнародних економічних відносин підвищують значущість страхування, покликаного захищати юридичних, фізичних осіб та державу від непередбачених подій.

Глобалізація породжує ризики, які ще недавно не стояли перед керуючими та менеджерами фірм, банків та корпорацій. Ризики, пов'язані з характером маркетингової політики, бізнес-стратегіями, що враховують національні відмінності, особливості використання людських ресурсів, іноземними конкурентами, що проникають на внутрішній ринок тощо. Таким чином, глобалізація надає величезний вплив на характер бізнесу та його управління, що, у свою чергу, породжує потребу у задоволенні зростання споживчого попиту на страхові послуги та їх адаптацію до нових умов МЄВ. Сьогодні страхування є одним із найважливіших інструментів, що забезпечує загальну економічну безпеку та стабільність, розвиток підприємництва, ефективний захист від численних природних, техногенних та інших ризиків, реалізацію соціальної політики.

Лібералізація державного регулювання діяльності страхових компаній в умовах глобалізації світового страхового ринку, злиття капіталів провідних страхових фірм, розширення форм та способів надання послуг страхування, вигідніші для страхувальників умови укладання контрактів на надання страхових послуг - все це наслідок глобальних тенденцій у страхуванні, спрямованих формування єдиного страхового простору.

Таким чином, актуальність теми дослідження обумовлена глобалізацією світової економіки, докорінними змінами у міжнародних економічних відносинах, виникненням гострих проблем, конфліктів та ризиків, управління якими пов'язано значною мірою з розвитком ринку страхових послуг.

Мета роботи - аналіз міжнародного страхового ринку в умовах глобалізації, інтеграційних процесів у сфері страхування.

Відповідно до наміченої мети у роботі поставлені такі завдання:

- розкрити теоретико-методологічні засади глобалізації міжнародного страхового ринку, вплив основних факторів на розвиток страхового ринку та основи регулювання та контролю за страховою діяльністю у світі;
- дослідити сучасні тенденції та вектори розвитку світових страхових ринків;
- проаналізувати основні показники розвитку міжнародного ринку страхових послуг;
- дати оцінку глобальному ринку страхування життя та ринку ризикового страхування;
- дослідити проблеми міжнародного ринку страхування та шляхи їх вирішення;
- визначити перспективні напрямки розвитку міжнародного страхового ринку.

Предметом дослідження є система економічних відносин на міжнародному ринку страхових послуг в умовах глобалізації економічних відносин.

Об'єкт дослідження – міжнародний страховий ринок.

При написанні дослідження використовувався комплексний підхід, економіко-статистичний, системний та графічний аналіз.

Аналіз процесів глобалізації у світовій економіці та тенденцій розвитку світового страхового ринку, присвячені праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених та спеціалістів. Слід особливо виділити роботи Р. Пікуса, Н. Приказюка та інші. Дослідженням розвитку міжнародного ринку страхування

займалися О. Андраде, А. Кумересана, Ф. Меммо, Д. Ріверо. Основні проблеми трансформації страхового ринку в умовах діджиталізації активно вивчали В. Базилевич, О. Грішан, К. Коннар, Ф. Меллер та інші. Теоретичною основою дослідження послужили роботи вітчизняних та зарубіжних авторів з теорії страхової справи, праці вчених, законодавчі та нормативно-правові акти, що регулюють страховий сектор, статистичні дані.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі аспектів міжнародного ринку страхових послуг та основних векторів його подальшого розвитку в умовах глобалізації.

Проведене дослідження має важливе значення для економіки країни і може бути основою розробки органом державного страхового нагляду, а також іншими установами законодавчої та виконавчої влади пріоритетних напрямів міжнародного співробітництва в галузі страхування з метою зміцнення конкурентних позицій національного бізнесу в умовах глобалізації світової економіки.

Структура дослідження складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Основний зміст магістерського дослідження викладено на 72 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО СТРАХОВОГО РИНКУ

1.1. Основні фактори, що визначають тенденцію страхового ринку до глобалізації

Розвиток світової економіки до кінця минулого століття породило цілу низку загальних тенденцій, що виникли у відповідь на потребу країн кооперувати свої зусилля у раціональному використанні ресурсів, обміні товарами та послугами, капіталами, технологіями тощо. Серед цих тенденцій особливо виділяється прагнення економічної інтеграції, що розвивається як форма інтернаціоналізації господарського життя, в т.ч. та через узгоджену міждержавну економічну політику. Усе це призвело до трансформації страхового ринку, причому дедалі більшого за рамки національного страхового простору. Відбувається як поглинання конкурентів, так й розширення сфери діяльності через придбання компаній, що мають іншу спеціалізацію, з метою зміцнення позицій на ринку, вихід на нові ринки і навіть зміна структури інвестиційних портфелів. Ще з 1996 р. почалося активне просування страховиків до інших секторів фінансового ринку.

Таким чином, міжнародне страхування, будучи частиною світової економіки, пройшло певні етапи розвитку на шляху до глобалізації - від становлення страхових відносин на національних ринках до концентрації та централізації капіталу на основі злиття та поглинання страхових компаній, розвитку інформаційних мереж, активізації транскордонних страхових операцій, лібералізації у страховій (фінансовій) сфері, появи фінансових конгломератів, міждержавних економічних та фінансових інститутів та ін. Відомо, що інтернаціоналізація господарського життя передбачає більш тісне зближення та взаємопроникнення окремих національних господарств, а економічна інтеграція є якісно новим її етапом. Чинниками, які сприяють цим

процесам на страховому ринку та визначили його тенденцію до глобалізації, є:

- економічні, серед яких зміна міжнародної системи поділу праці, що формує тісне переплетення та взаємозалежність національних економік різних країн; концентрація та централізація капіталу на міжнародному фінансовому ринку, в т.ч. та за рахунок зростання банківського та страхового секторів; зростання великих компаній та фінансових груп, які у своїй діяльності все більше виходять за рамки національних кордонів, стаючи основним структуроутворюючим фактором світового господарства; зростання ролі виробника послуг у процесі створення благ; зростання доходу населення та висока еластичність попиту з доходу на деякі страхові послуги у розвинених країнах;

- політичні: зміна політичної карти світу; лібералізація міжнародних відносин; міжнародні угоди у сфері страхування; формування регіональних інтегрованих ринків (ЄС, НАФТА, МЕРКОСУР, АСЕАН та ін.); зміни у безпековій політиці більшості країн, пов'язані з терористичною загрозою та ін. обставинами;

- міжнародно-правові: вироблення норм, що закріплюються у міжнародних угодах посилення тенденцій інтернаціоналізації економічної діяльності, дерегулювання ринку товарів, послуг та капіталу, зокрема банківського та страхового; розробка нових правових норм регулювання фінансової сфери, що забезпечують стабільність національних та регіональних фінансових систем за умов фінансової глобалізації; розробка нових норм у галузі регулювання електронної торгівлі фінансовими послугами та захисту інформації;

- маркетингові: збільшення обсягів виробництва товарів та послуг, що не відповідають попиту на національних ринках, що призводить до збільшення значущості маркетингу, систем збуту (засоби зв'язку, телекомунікації створюють можливості для швидкого поширення ідей, товарів та послуг, фінансових ресурсів, післяпродажного обслуговування та додаткових послуг для підвищення цінності основного продукту та, як наслідок, з'являються нові

ринки у сфері послуг);

- соціальні: послаблення ролі традицій, мобільність людей, зміна демографічної ситуації у більшості країн, зменшення соціальної підтримки держави; поява так званого «середнього» класу в країнах з фінансовими та страховими ринками, що розвиваються;

- технологічні: зниження операційних витрат у більшості великих компаній; підвищення стандартів обслуговування; управління здійснюється на основі аналізу ринкової кон'юнктури та очікуваних ризиків; підвищення ролі технологічних інновацій; впровадження інформаційних технологій, глобальна цифровізація економічних процесів [3,с.251].

Таким чином, класифікуючи чинники глобалізації за своєю природою виникнення, можна виділити 6 основних груп, які хоч і діють в одному напрямку, але розрізняються за ступенем впливу на інтеграційні процеси, в т.ч. що відбуваються на страхових ринках.

Узагальнюючи зазначені фактори, неважко побачити два основні способи впливу кожного з них: прямий та непрямий. Прямий (безпосередній) спосіб передбачає, що той чи інший фактор глобалізації безпосередньо впливає на інтеграційні процеси страхових ринків. Його механізм може бути різним залежно від сфери виникнення фактора. Наприклад, економічні чинники діють через зміну економічної політики держави, спрямованої на підвищення рівня життя населення, або запровадження відповідного рівня оподаткування щодо страхової діяльності чи споживачів страхових послуг. Непрямий (похідний) метод, на відміну прямого, передбачає опосередкований вплив. Це означає, що самі інтеграційні процеси на світових ринках призводять до зміни структури попиту чи пропозиції страхування, внаслідок чого інтенсифікуються інтеграційні процеси на страхових ринках.

Чинники глобалізації тим сильніше, що вищий рівень лібералізації у країні чи регіоні, і тим інтенсивніше йде інтеграція національного страхового ринку на світову фінансову систему. У той же час рівень лібералізації в конкретній країні чи регіоні також залежить від багатьох факторів, які разом

формують зовнішнє середовище чи світову економіку. Лібералізація страхових відносин, що почалася в ЄС і отримала додатковий імпульс із запровадженням норм СОТ, сприяла інтернаціоналізації торгівлі страховими послугами та інтеграції національних страхових ринків у світовий. Проте торгівля страховими послугами багато в чому ускладнена так як виробники таких послуг, переважно, мають забезпечувати ними іноземні ринки через свою комерційну присутність, особливо через пряме іноземне інвестування (ПІІ). Згідно з парадигмою Дж. Даннінга, фірми включаються в діяльність зі створення доданої вартості за кордоном через те, що вони хочуть використовувати свої конкурентні переваги, в т.ч. спільно з конкурентними перевагами іншого регіону чи країни. Тим не менш, повністю скористатися ними, як правило, вдається лише національним фірмам. Тому зарубіжні страхові компанії можуть реалізувати свої конкурентні переваги переважно разом із національними страховиками, тобто через інтернаціоналізацію сектора страхування з допомогою зростання торгівлі, і потоків ПІІ [37].

По суті, конкурентні переваги фірми або країни пов'язані, перш за все, з можливістю отримати привілейований доступ до активів, які вона може застосувати більш ефективно, ніж інші фірми або країни, і отримати дохід. Страховики орієнтовані на активи, які можуть бути відчутними (наприклад, фінансові та фізичні активи) та невлотимими (технологія, ноу-хау, торгова марка, організаторські здібності та ін.). Коли активи доступні всім компаніям, але є специфічними для певної країни, вони називаються країно-специфічними активами, чи конкурентними перевагами країни. Коли вони є специфічними для окремого страховика незалежно від того, чи можуть бути переміщені через національний кордон, то ці активи називаються фірмо-специфічними, чи конкурентними перевагами компанії. Оскільки порівняльні конкурентні переваги країн ведуть до збільшення обсягів діяльності страховика, який у них, то значення створених ним активів зростатиме. Саме фірмо-специфічні переваги і сприяють початковій інтернаціоналізації діяльності страхової компанії за допомогою експортної діяльності або через ПІІ. Наявність філій в

інших країнах, утворення внутрішньофірмових зв'язків регіонального і навіть глобального масштабу більш надійно гарантують стабільність розвитку страховика та отримання ним прибутку, ніж такі фактори, як великий розмір компанії, ступінь диверсифікації її портфеля всередині країни. Тому інтернаціоналізація сектора страхування відбивається як у зростанні торгівлі послугами так і у збільшенні потоків ПІІ. А цей процес інтернаціоналізації може, у свою чергу, вести до створення нових фірмо-специфічних переваг. Зокрема, через те, що частка продукції (послуг) іноземної філії щодо всього обсягу продукції та послуг все збільшується, можливість доступу страховика до створених активів відобразатиме не лише конкурентні переваги країни реєстрації, а й країни, де знаходяться філії цього страховика. Такі компанії інтернаціоналізують свою діяльність не тільки з метою освоєння нових ринків і покриття витрат, що все збільшуються, але також для того, щоб «розвідати» нові ресурси, щоб отримати вигоди, які пропонують національні системи інновацій у різних країнах.

При формуванні єдиного світового страхового ринку більшість здійснюваних компаніями ПІІ спрямовано на більш повне використання наявних конкурентних переваг завдяки одночасному використанню конкурентних переваг країни чи країн, де знаходяться філії страховиків. Фірмо-специфічні активи можуть мати технологічний, фінансовий, управлінський чи організаційний характер, у той час як конкурентними перевагами країн, які хочуть використовувати фірми, можуть виступати ресурси (наприклад, рівень розвитку страхування та комунікаційних мереж), або ж наявність цих переваг може бути зумовлено характерними рисами ринків (наприклад, ємність ринку та структура попиту). Таким чином, інтернаціоналізація діяльності може бути викликана необхідністю отримати доступ до зарубіжної продукції (послуг), операційних та маркетингових технологій та/або організаційного досвіду [11,с.98].

Інноваційні процеси в галузі інформаційних та телекомунікаційних технологій, що дозволяють збільшити спеціалізацію та диференціацію послуг, а

також державна політика дерегулювання та лібералізації у сфері страхування лише активізують інтернаціоналізацію підприємств та національних господарств: поглиблюється міжнародний поділ праці внаслідок виходу національно відокремленої праці за межі окремої країни. Саме поєднання прогресу технології та лібералізації економічних відносин (доступність регіональних та світових ринків) стало основною причиною зміни організаційних форм страхових компаній, а також перетворення якісного та кількісного характеру їх діяльності зі створення доданої вартості.

Інтеграція страхових ринків означає створення нових можливостей та перспектив. Виграш від інтеграції з погляду споживчого попиту досягається у зниженні рівня цін та збільшенні вибору (статичний ефект). Динамічний ефект проявляється у збільшенні зростання норми реального доходу всередині регіону. Подібний процес відбувається через ефект масштабу у сферах торгівлі та послуг, які викликані розширенням ринку. Політика, що проводиться на макроекономічному рівні, спрямована на зниження ризиків та непередбачуваності, сприяє зниженню витрат для іноземних інвесторів. Результатом синергетичного ефекту може стати якісний стрибок національного страхування за рахунок концентрації інтелектуального та технологічного потенціалів. Робота на міжнародному ринку всередині регіону при створенні пільгових умовах з надання страхових послуг може служити для компаній підготовкою до виходу на світовий ринок. Проте, слід пам'ятати, що страхові послуги дуже різняться через самотність різних країн: рівня розвитку народного господарства, «схильності» до стихійних лих чи потреби населення таких послуг. Тому географічна експансія страхування внаслідок глобалізації надає можливість збалансувати страхові ризики в міжнародному масштабі, що є основним завданням операційної діяльності будь-якої страхової компанії. При аналізі факторів, які вплинули на інтенсивність формування сучасного світового страхового ринку та лежать в основі його глобалізації, в окрему групу причин слід виділити мотиви створення сталого економічного зростання страхових компаній. Стратегіями, що використовуються страховиками в

процесі глобалізації страхування, є:

1. Відсутність інтересу до міжнародної діяльності. Страхову компанію повністю задовольняє національний ринок. Функціонування там розглядається як складне, ризиковане, і тому небажане.

2. Орієнтація на країну базування (етноцентризм), за якої страхова компанія розглядає зарубіжну діяльність як додаткову до операцій на національному ринку, і тому воліє відкривати нові представництва тільки на тих зарубіжних ринках, які дуже близькі до національного ринку. Зазвичай такі фірми не проводять глибоких маркетингових досліджень, а просто переносять свою маркетингову стратегію на новий ринок.

3. Орієнтація на країну, що приймає (поліцентризм), при якій страхова компанія створює представництва досить легко на будь-якому іноземному ринку. Зазвичай ці компанії управляються місцевим менеджментом, і будь-яка маркетингова активність повністю визначається з місцевих умов.

4. Регіональна орієнтація, коли нові підприємства ґрунтуються у певних регіонах, тобто. у країнах зі схожими економічними умовами, що дозволяє використовувати ефект масштабу виробництва та певні маркетингові стратегії.

5. Глобальна орієнтація (геоцентризм), коли весь світовий страховий ринок сприймається як поле діяльності. Підтримуються корпоративні стандарти, за рахунок економії на ефект масштабу операційної діяльності досягається низька собівартість. Маркетингова стратегія розрахована на довгострокову перспективу, коли враховуються як загальні стандарти, так і місцева специфіка [15,с.8].

Проаналізувавши стратегії страхових компаній, можна виділити дві групи факторів, що сприяють розвитку інтеграційних процесів на світовому страховому ринку:

- фактори, що призводять до виникнення інтеграційних тенденцій (push factors), в основі яких лежать інтереси та мотивація іноземних страхових компаній, готових вкладати свій капітал у страхові ринки різних країн світу, та

- фактори (pull factors), що підтримують і прискорюють інтеграційні процеси,

що вже виникли, які сприяють залученню на зовнішні ринки страховиків та появі мультинаціональних (міжнародних) компаній.

Компанія повинна мати загальнопланетарне бачення ринків та конкуренції; добре знати своїх суперників (глобальні ринки, як правило, мають олігополістичну структуру і кількість їх учасників порівняно невелика); здійснювати свої операції у загальносвітовому масштабі або, принаймні, у масштабі США, ЄС та Японії; поводитися як «глобальний гравець», тобто відразу ж міняти манеру Крім розглянутих факторів, що визначили формування тенденції світового страхового ринку до глобалізації, відбувається і зближення національних законодавств, створення наднаціональних контролюючих органів та, в результаті, стирання кордонів між внутрішнім та зовнішнім середовищем діяльності компаній. Тим не менш, тенденції до глобальних стратегій страхових компаній призводить до інтеграційної мотивації кожної держави до усвідомлення та формулювання національних інтересів та вироблення національної стратегії розвитку страхування в умовах глобалізації. У зв'язку з цим, незважаючи на загальну тенденцію зближення законодавства, країни зберігають свою специфіку та форму контролю і навіть послуг, надані страховими компаніями, а наднаціональні органи, які намагаються відігравати роль «глобального уряду», поки що не в змозі повністю врахувати інтереси всіх держав і, отже, ефективно координувати нову світову систему. Координація глобальних явищ, як і раніше, здійснюється на трьох рівнях: національному, регіональному та міжнародному. Усе вищевикладене дозволяє дійти висновку, що об'єктивною передумовою, що визначила тенденцію до глобалізації світового ринку страхових послуг, стала інтеграція страхових ринків, що формуються як на мікроекономічному, так і макроекономічному рівні на основі сукупності економічних, політичних, міжнародно-правових та інших факторів. На мікрорівні стимулом для інтеграційного розвитку стала потреба в зростанні обсягів продажів страховими компаніями. На макроекономічному рівні - масштабні стійкі зв'язки між суб'єктами ринку, більшість яких представлена промисловими компаніями та фірмами, які відчують потребу в зниженні

ризиків при реалізації проектів, яку неможливо здійснити без послуг страховиків, що і призводить до посилення інтернаціоналізації страхових відносин.

1.2. Глобалізація світового страхового ринку

Глобалізація - об'єктивний процес, що є продовженням попередніх процесів (науково-технічного, інформаційного, інтернаціоналізації, інтеграції та ін.) і характеризується стрімким розвитком та збільшенням масштабів його впливу, що поширюється на нові галузі та види діяльності. Природно, що в кожній сфері діяльності буде своя форма впливу глобалізації, яка залежить від специфіки того чи іншого ринку, і навіть особливостей економіки країни, ринок якої розглядається. Однак сутність та загальне значення цього явища залишаться незмінними, отже, говорячи про глобальні тенденції в МЕВ слід відзначити аналогічні по суті процеси і на світовому страховому ринку: постійний пошук коштів та шляхів одержання прибутку за рахунок порівняльних переваг, мінімізації витрат та нові комбінації поділу праці.

На основі узагальнення історичного матеріалу про розвиток міжнародної страхової справи у світлі теорій глобалізації німецький економіст Петер Борсчеїд виділив такі періоди становлення та розвитку світового страхового ринку:

- етап зародження та першої хвилі експансії міжнародного страхового бізнесу (до 1914 р.);
- етап ізоляції та другої хвилі експансії міжнародного страхування (з 1914 по 1973);
- етап розвитку глобального страхового ринку (з 1973 р.) [13].

Представимо ці періоди для наочності в таблиці із зазначенням найбільш значущих подій та тенденцій кожного періоду (табл.1.1).

Протягом XIX століття індустрія розвивалася на основі наступних каналів

комунікації страхової справи: центри та інститути міжнародної торгівлі, європейська еміграція та культурна експансія, світова наукова спільнота, локальні імітації, розвиток мережі перестраховування.

Таблиця 1.1

Етапи становлення і розвитку глобального ринку страхових послуг

Становлення і розвиток глобального ринку страхових послуг		
I етап розвитку глобального страхового ринку (до 1914 р.)	II етап розвитку глобального страхового ринку (1914-1973р.р.)	III етап розвитку глобального страхового ринку (з 1973р.р.)
-зародження міжнародного страхового бізнесу;	-ізоляція національних ринків в результаті світових воєн та економічних криз;	-транснаціоналізація і регіоналізація міжнародного страхового бізнесу;
-перша хвиля експансії міжнародного страхового бізнесу.	- друга хвиля експансії і поширення міжнародного страхування.	-глобалізація міжнародного страхового ринку.

За оцінкою Борсчеїда, в епоху зародження світового господарства міжнародний страховий ринок спирався на каркас із трьох глобальних страхових мереж: у Європі з центром в Лондоні; у Північній Америці з центром у Нью-Йорк; на Далекому Сході навколо осі Калькутта - Кантон (Гуанчжоу). Сучасний етап інтернаціоналізації страхового бізнесу розвивається з 1973 р., яке архітектура влаштована аналогічним чином та функціонує в рамках триполісної моделі світового господарства, що виражається у формі транснаціоналізації страхових компаній, регіоналізації страхових ринків та поетапного становлення глобального ринку страхових послуг.

Сучасна глобальна депресія, початок якої 2007-2008 рр. років, можливо, буде переосмислено в майбутньому як новий етап у розвитку міжнародного страхового сектору. Криза світового господарства призвела до зростання числа та посилення впливу глобальних ризиків.

З одного боку, страховий сектор може відчувати дестимулюючий вплив кризи, з другого – галузеві особливості можуть, навпаки, стимулювати зростання попиту на послуги страхування від ризиків [18,с.21].

Друга половина ХХ століття характеризується швидким зростанням

сектору послуг у структурі світового валового продукту, і навіть у структурі світового експорту. При цьому сектор страхових та фінансових послуг розвивався випереджаючими темпами, тому частка цього сектору структури світового господарства стрімко зросла і перетворилася на масштабну індустрію послуг. Так, за тридцятирічний період – у 1988-2017 роках – сектор страхових та фінансових послуг демонстрував прискорені темпи приросту на світовому ринку, а його частка у світовому експорті комерційних послуг зросла з 5,8% у 1988 р. до 8,6% у 2017 р. При цьому найбільший розвиток цей сектор продемонстрував у північноамериканському регіоні, де частка страхових та фінансових послуг у регіональному експорті комерційних послуг зросла з 5,6% 1988 р. до 15,1% у 2017 р. Далі зі значним відставанням йдуть регіони: Європа & Центральна Азія (8,7% у 2017 р.), Латинська Америка і Карибський регіон (8,3% у 2017 р.) [24].

Глобалізація товарних та сировинних ринків, система міжнародного поділу праці та науково-технічний прогрес стали невід'ємною частиною розвитку світової економіки на сучасному етапі. Глобалізація товарних потоків та успішне застосування інформаційних технологій у фінансовій сфері, у свою чергу, призвели до виникнення у світовій економіці нового поняття – фінансової глобалізації, яка революційним чином вплинула на світові ринки товарів та послуг та зажадала, щоб існуюча світова фінансова система почала діяти на глобальному рівні. Поступово це призвело до того, що виникла єдина фінансова мережа, яка поєднала провідні фінансові центри - Нью-Йорк, Лондон, Токіо, Франкфурт. Зміцнення зв'язків між цими центрами справило справжню революцію, наслідком якої стала фінансова глобалізація, тобто прагнення окремих незалежних національних та регіональних фінансових ринків до створення єдиного зв'язаного та взаємозалежного ринку капіталів.

Таким чином, глобалізація фінансових ринків, яка сьогодні впливає на всі світові ринки, базується на глобалізації національних ринків товарів і послуг. Проте слід зазначити, що стрімкий розвиток інформаційних технологій та систем, що дозволяють здійснювати платежі та торгівлю активами, а також

отримувати оперативну інформацію про стан світових ринків у режимі реального часу, також сприяло розвитку глобальної фінансової інтеграції. Інформаційні системи NASDAQ, Cedel, Euroclear, SWIFT та сучасні Reuters та Bloomberg дали можливість об'єднати світ в один ринок у пошуку найбільш вигідних можливостей вкладення капіталу. Фактично глобалізація будь-якого ринку, зокрема ринку страхових послуг, веде до підвищення рівня конкуренції. Зростає як кількість учасників за рахунок проникнення на внутрішній ринок зарубіжних компаній, так і жорсткість конкурентної боротьби. Кожен новий учасник будує свою стратегію завоювання ринку, ґрунтуючись на власних конкурентних перевагах. Це можуть бути нові послуги, нижчі витрати, оптимізована система. Фактично глобалізація будь-якого ринку, зокрема ринку страхових послуг, веде до підвищення рівня конкуренції. Зростає як кількість учасників за рахунок проникнення на внутрішній ринок зарубіжних компаній, так і жорсткість конкурентної боротьби. Кожен новий учасник будує свою стратегію завоювання ринку, ґрунтуючись на власних конкурентних перевагах. Це можуть бути принципово нові послуги, нижчі витрати, оптимізована система управління та організації діяльності - все, що дозволяє скоротити витрати, залучити клієнтів та збільшити прибуток, витіснивши конкурентів та зміцнивши власні позиції на новому ринку. І в цьому відношенні можна констатувати, що інвестування капіталів за межі національних кордонів з метою створення компаній у багатьох країнах світу, надання стандартних послуг через використання корпоративних маркетингових стратегій, зниження страхових премій, вигідніші для клієнта умови укладання контрактів на надання страхових послуг та встановлення зв'язків з глобальними системами поширення товарів та послуг - усе це наслідок глобалізаційних тенденцій у страхуванні [36].

Таким чином, розглядаючи тенденцію до глобалізації світового страхового ринку як розтушуючу фінансову та торговельно-економічну взаємозалежність національних економік, можна зробити висновки, що концепцією глобалізації світового страхового ринку є його поступове

перетворення в основу єдиної економічної системи, а національних страхових господарств – на елементи страхових відносин. Проте, оцінюючи вплив глобальних тенденцій на страховий ринок необхідно враховувати і неекономічні чинники, наприклад, роль держави.

При реалізації концепції глобальної корпорації, особливо механізму та наслідків проникнення на «закордонні» ринки, важливим є створення конкурентоспроможних страхових компаній, успішне функціонування яких вимагає адаптувати стратегії відповідно до законодавчих, соціально-культурних та економічних вимог місцевого ринку, традицій та національним цінностям країни, що приймає. Тому з початку 90-х років однією з основних проблем, які постали перед багатьма страховими компаніями при інтеграції, стала необхідність управління різними видами діяльності таким чином, щоб одночасно відповідати глобальним стратегічним цілям та фокусуватися на вимогах локальних ринків. Тому в умовах глобалізації світового страхового ринку важливим є не лише потреба у лібералізації торгівлі страховими послугами, а й упорядкування її правил, у зв'язку з чим національні органи страхового нагляду прагнуть створювати регіональні та міжнародні асоціації, покликані забезпечити більшу прозорість національних законодавств у галузі регулювання страхової діяльності, а також обмін інформацією про страховиків, які працюють у їхній юрисдикції. Найбільш відомими є Міжнародна Асоціація органів страхових наглядів, Національна Асоціація Страхових Комісарів – США, Асоціація Страхових Наглядових Організацій Латинської Америки.

Практично необмежені можливості інформаційного простору, що дозволило якісно змінити економічні процеси, що відбувалися, призвели за останні десятиліття до інтенсивного зростання світової фінансової системи як сукупності фінансових ринків (валютних, фондових, кредитних, страхових). Багато традиційних внутрішніх сфер державного регулювання, такі як оподаткування, соціальна політика, трудове законодавство тощо, завдяки неоліберальному варіанту глобалізації інтернаціоналізуються. Усе це призводить до необхідності формування нового глобального механізму

регулювання та прийняття рішень, що забезпечує транспарентність законодавства, що застосовуються на ринках різних країн, а також необхідність відповідним чином регулювати своє національне законодавство, так як експансія глобального ринку поступово обмежує владу окремо взятої держави, а отже, ослаблення державних інститутів має супроводжуватись посиленням міжнародних [27].

Однією з причин процесу глобалізації є посилення інтернаціоналізації виробництва та торгівлі товарами та послугами, що призвело до зростання взаємозалежності економік. З цими процесами тісно пов'язаний процес інтернаціоналізації страхування. Страхування - це економічна діяльність, причому дуже важливий її вид, який набуває особливого значення сьогодні, інноваційній стадії світового розвитку, що все більшою мірою виконує функції спеціалізованих кредитних інститутів.

Існують і інші фактори, що з різною інтенсивністю впливають на тенденції до глобалізації у страхуванні. З одного боку, в результаті демографічного розвитку відбуваються значні зміни у структурі та чисельності населення, що відчуває потребу у страхуванні, з іншого боку, знижується суспільна довіра до можливості адекватної підтримки з боку держави, внаслідок чого змінюються обсяги та напрямки використання заощаджень у суспільстві. Страхування належить до найбільш інтегрованих форм фінансової складової діяльності. Багато найбільших страхових компаній світу тісно пов'язані між собою та фінансовими інститутами. У багатьох країнах дозволено діяльність іноземних страхових компаній. Умови виживання на світовому страховому ринку включають знання як особливостей страхової справи, так і умов державного регулювання в конкретній країні.

У цілому нині, глобалізація переважають у всіх галузях відбувається за загальним принципом і означає інтернаціоналізацію економіки, злиття ринків, концентрацію капіталу, створення загальних умов і законодавчої основи діяльності тощо. Одним з основних мотивів глобалізації страхових ринків стала потреба у задоволенні зростаючого споживчого попиту. Компанія-страховик

може не «слідувати» за страхувальником та обслуговувати його міжнародну діяльність у країні реєстрації доти, доки він (страхувальник) обмежується виключно експортом товарів за кордон. Однак якщо страхувальник розширює свою міжнародну діяльність, створює за кордоном філії своєї компанії, то автоматично зростають вимоги до компанії-страховика. Глобалізація страхових ринків означає відкриття нових можливостей та перспектив. До того ж існує небезпека того, що у випадку, якщо страхова компанія не розширюватиметься, вона може бути просто «задавлена» іншими національними або закордонними страховиками. Тому для страхової компанії дуже важливо бути готовою до можливої експансії на закордонні ринки.

1.3. Основи регулювання та контролю за страхуванням у світі

Важливість галузі страхування в економіці та необхідність розвитку міжнародного співробітництва у цій сфері викликали гостру необхідність прискорення лібералізації ринку страхування, насамперед через сприяння лібералізації умов доступу іноземним страховим компаніям на національні ринки, а також правил міжнародної торгівлі страховими послугами.

Страховий ринок країн ОЕСР не є ринком із загальною системою регулювання. Раніше органи нагляду за страховою діяльністю таких країн, як Франція, Німеччина, Ісландія та Швеція бачили завдання регулювання страхування в тому, щоб контролювати всі аспекти діяльності страхових компаній, включаючи набір послуг та тарифів. У той час як Австрія, Нідерланди, Великобританія не поділяли цієї точки зору.

Це пояснювалося такими причинами:

- державна політика у сфері страхування спрямована на подолання можливих труднощів, які можуть виникнути в клієнта в оцінці фінансового стану страховика. Це з тим, що у вільному ринку вичерпна і ясна інформація про страховика залишається важкодоступною для страхувальників. Більше

того, коли законом передбачено обов'язкове страхування, часто у страховика відсутня зацікавленість аналізувати та підтримувати фінансове становище страхової компанії на належному рівні;

- страхувальник не завжди здатний правильно тлумачити всі умови страхового контракту та порівняти їх з аналогічними контрактами інших страхових компаній [16,с.682].

У цьому регулюючі органи прагнули запровадити обмеження конкуренції між страховиками, які полягали у встановленні контролю за вступом ринку, контролю за цінами, контролю за умовами страхового договору тощо.

Цілком закономірно, що основним негативним результатом подібних заходів регулювання тривалий час була відсутність мотивів у страховиків щодо підвищення ефективності функціонування та використання інновацій. Процес дерегулювання страхового ринку передбачає організацію страхових відносин на іншій принциповій основі (за допомогою зміни принципів її здійснення).

По-перше, державний контроль ставить основне завдання регулювання того сегмента ринку, клієнтами якого є фізичні особи. По-друге, спостерігається поступове послаблення контролю, що обмежує конкуренцію між страховиками, та відповідне посилення контролю за фінансовим становищем страховика.

Загальноприйнятим призначенням нагляду за страхуванням є захист страхувальників, застрахованих та вигодонабувачів, які можуть за певними страховими угодами мати право вимагати від страховика виконання ним своїх зобов'язань у будь-який час.

В даний час домінуючим підходом до регулювання страхової діяльності в рамках ОЕСР є надання страховикам свободи у розширенні своєї діяльності, що передбачає, що страхувальники є зрілими учасниками ринкових відносин, здатними критично оцінити та порівняти запропоновані послуги в умовах відсутності загального регулювання ринку ОЕСР. У країнах ЄС процедура вступу на ринок дещо пом'якшена наявністю так званої системи «єдиної ліцензії».

Незважаючи на те, що в ОЕСР реалізуються заходи щодо стандартизації процедур ліцензування, становище сильно гальмується позицією США, де в кожному штаті передбачено свою процедуру ліцензування. В результаті для іноземної страхової компанії буде набагато ускладнене ведення бізнесу в США, ніж у будь-якій іншій країні.

Деякі країни зберігають державні страхові монополії окремих видів страхування. Часто це стосується обов'язкового страхування.

Однак за наявності адекватного режиму регулювання можна підтримувати здорову конкуренцію і в цій сфері. Так, на страховому ринку Великобританії понад 80 компаній пропонують послуги із обов'язкового страхування автотранспортних засобів. Крім того, органами контролю та нагляду беруться до уваги й інші критерії політичного та економічного характеру. Раніше багато держав обмежували і навіть забороняли діяльність приватних страхових компаній, роблячи її прерогативою державних страхових установ. Сучасна тенденція, що найяскравіше виявилася в країнах Центральної та Східної Європи, а також в африканських державах, полягає в активному процесі приватизації цих державних компаній або відкритті доступу на ринок страхових послуг приватним страховикам. Однак залишається ще низка країн, де страховий ринок повністю контролюється державою (Алжир, Куба, Північна Корея) [13].

На противагу цьому деякі країни вважають, що участь держави у формуванні капіталу будь-якої страхової компанії порушує принцип чесної конкуренції в галузі, і тому не допускають ринку страхових послуг компанії, власником яких є держава. Характерним прикладом є страховий ринок США, на який найбільші страхові компанії, наприклад, із Франції, протягом багатьох років не могли отримати доступу, оскільки вони належали державі. У деяких державах заборонено доступ іноземного капіталу на національний страховий ринок, або щодо нього застосовується жорстка система обмежень з метою забезпечення повноцінного розвитку національного бізнесу.

Прагнення економічного лібералізму, і навіть посилення ролі

міжнародних організацій, як-от СОТ, ведуть до поступового усунення бар'єрів законодавчого характеру стосовно руху іноземного капіталу. Однак страхові ринки окремих країн, особливо тих, де страховий сектор повністю належить державі (Близький та Середній Схід), залишаються, як і раніше, закритими для іноземного капіталу, або його частка зведена до мінімуму.

На ринках інших країн, навпаки, намагаються створити для іноземних страховиків максимально сприятливі умови з метою зайняти гідне місце у світовому страховому бізнесі, а також залучити додатково іноземний капітал та скористатися професіоналізмом визнаних у цій галузі фахівців. Найбільш характерним у цьому відношенні є страховий ринок Великобританії [22,с.73].

Що ж до ліцензування іноземних страхових компаній, у цьому випадку держава діє, зазвичай, з урахуванням принципу взаємності, тобто в залежності від можливості отримання аналогічного дозволу для своїх національних компаній від уряду тієї держави, чия страхова компанія намагається розпочати операції на її страховому ринку. За загальним правилом органи страхового нагляду мають брати до уваги загальну ситуацію на ринку страхових послуг. Страхові ринки деяких країн, що розвиваються, розвинені недостатньо, і занадто велика кількість страховиків значно загострила б конкуренцію і дестабілізувала б ситуацію на всьому страховому ринку на шкоду безпеці страхувальників. Навіть у разі великих, відносно розвинених страхових ринків органи з контролю та нагляду можуть у певний момент поррахувати, що надто велика кількість страховиків, чие фінансове становище ненадійне, та провести концентрацію ринку шляхом обмеження видачі нових ліцензій та підвищення мінімального статутного капіталу. Так, в Іспанії та Бразилії була практика проведення політики, спрямованої на скорочення числа страховиків шляхом обмеження ліцензування.

В Угорщині лише з 1 січня 1998 р. страхові компанії ЄС, які відповідають вимогам, закріпленим у законодавстві, отримали право відкривати свої філії, для інших – дочірні товариства. Проте зберігає чинність правова норма, відповідно до якої резиденти Угорщини не можуть укладати контракти

страхування з іноземними страховими компаніями (крім випадків, вказаних у законодавстві).

У більшості країн, за винятком ЄС, діяльність іноземних страхових компаній на національному ринку можлива лише за умови відкриття дочірніх компаній. Право здійснювати свою діяльність через філію або ж у режимі транскордонної торгівлі надається у надзвичайно обмеженому обсязі. Зокрема, американське регулювання страхового ринку на рівні штатів є серйозним бар'єром на шляху загальної лібералізації міжнародної торгівлі. Тому найважливішим кроком подальшого процесу лібералізації буде застосування так званого принципу взаємного визнання, а також співробітництво у сфері гармонізації страхових норм. Що стосується можливості отримання дозволу на ведення всіх видів страхових операцій або лише деяких з них, у кожній державі існує своя практика. Наприклад, у Великій Британії тривалий час дозволялося створювати універсальні («комполітні») страхові компанії, які займалися всіма видами страхування життя, а також страхуванням інших видів, ніж страхування життя. У Німеччині, відповідно до законодавства, для проведення страхової діяльності відразу за декількома видами однією компанією необхідно мати принаймні чотири дочірні компанії [27].

У всіх країнах ОЕСР нагляд за страхуванням є складовою виконавчої влади. Зазвичай він перебуває у компетенції Міністерства фінансів чи Міністерства економіки, але може бути у віданні Міністерства юстиції, де, зазвичай, приймаються основні рішення. Функція поточного нагляду за страховими компаніями закріплена за установами нагляду в рамках будь-якого міністерства. У Франції – Міністерства фінансів, у Туреччині – Міністерства торгівлі, у Великобританії – Міністерства торгівлі та промисловості. В інших випадках - Міністерство економіки або навіть Міністерство зайнятості, як це було довгий час у Франції, коли захист працівників і дотримання соціального законодавства було першою причиною, що виправдовує здійснення контролю за страховою діяльністю. Або це був незалежний державний орган, наприклад, у США у кожному штаті діє Департамент зі страхування.

У всіх країнах ОЕСР наглядові органи є державними самостійними органами та наділені повноваженнями на ліцензування місцевих та зарубіжних прямих страховиків (за винятком Франції, Німеччини, Угорщини, Ісландії, Нідерландів, Польщі та Туреччини) та зарубіжних перестраховиків (крім Фінляндії, Франції, Німеччини, Ісландії, Люксембургу, Нідерландів, Польщі, Швеції, Швейцарії та Туреччини), продовження та відкликання ліцензій, запровадження правил та застосування санкцій у разі невідповідності правовим нормам.

Компанії, яким було відмовлено у ліцензії, можуть подавати апеляцію. У більшості країн апелюють до суду, до компетенції якого входять подібні розгляди, тільки в Республіці Корея, Норвегії, Польщі, Португалії, Іспанії та США апелювати також можуть до наглядового органу, який має право на отримання та перевірку відомостей про фінансове становище страхової компанії в будь-який час. Це пояснюється тим, що лише справжні відомості дають наглядовому органу можливість оцінити реальні проблеми страхових компаній та вжити необхідних заходів щодо оздоровлення ситуації.

Крім випадків, передбачених законом, наглядові органи що неспроможні втручатися у діяльність підприємств. Зазвичай лише керівництво компанії є відповідальним за прийняття рішень, пов'язаних з її діяльністю.

У багатьох країнах ОЕСР (Австрія, Бельгія, Франція, Німеччина, Ірландія, Люксембург, Мексика, Нідерланди, Португалія, Іспанія, Швейцарія та Великобританія) установа нагляду за страхуванням може вдаватися до допомоги незалежних експертів, аудиторів або актуаріїв. Останнім часом обговорюється можливість використання рейтингів спеціалізованих агентств. В окремих країнах ОЕСР (Австралія, Німеччина, Люксембург, Нідерланди, Норвегія, Португалія, Швеція та Швейцарія) певні економічні суб'єкти не є об'єктом нагляду за страхуванням. Це: установи, які надають допомогу без утворення юридичної особи; суспільства взаємодопомоги; торгові спілки, які виплачують компенсації під час страйків; дрібні компанії, які здійснюють сільськогосподарське страхування на географічно обмеженій території;

компанії, які страхують експортні кредити з допомогою уряду чи під урядову гарантію [24].

У країнах існують спеціальні норми, що стосуються ліцензування та контролю над діяльністю пенсійних фондів. Що ж до зарубіжних пенсійних фондів, то майже в усіх країнах існують спеціальні положення, які регулюють їхню діяльність. Основним органом регулювання страхової діяльності у всіх країнах ОЕСР, за винятком Люксембургу та Португалії, є Міністерство фінансів, до функцій якого входить не лише визначення національної страхової політики, а й ліцензування іноземних страховиків. Так, у Німеччині Федеральне Бюро з нагляду за діяльністю страхових компаній відповідає за ліцензування національних страховиків та страховиків з ЄС, тоді як до компетенції Федерального Міністерства фінансів відносять ліцензування інших страховиків.

В Ісландії ліцензії на здійснення страхової діяльності на території країни національним компаніям та ліцензії на відкриття філії страховиками - не резидентами країн ЄС видає Міністерство торгівлі, тоді як Установа з нагляду за страхуванням надає ліцензії на розширення діяльності компаніям, які вже мають ліцензію. У деяких країнах ліцензуванням займається незалежна адміністративна установа. Тільки в Данії, Угорщині, Італії та Нідерландах міністерство не займається ліцензуванням.

Так як страхування є частиною економіки країни і залежить від макроекономічної та структурної політики, фінансової та правової інфраструктури, отже, і правове регулювання страхування є частиною загальної правової системи країни та регулюється такими галузями права, як цивільне, торгове, корпоративне та податкове.

У Франції сукупність чинних законодавчих документів, що стосуються технічної сторони проведення страхових операцій, стала настільки різноманітною, що виникла потреба її кодифікації шляхом угруповання нормативних документів у трьох різних Кодексах: Кодекс соціального страхування, що стосується таких страхових операцій як страхування від

нешасних випадків на робочому місці, професійних захворювань, медичне страхування, а також система виплат сімейної допомоги; Кодекс взаємного страхування, що відноситься до товариств взаємного страхування та стосується страхування обумовлених ризиків та медичного страхування на додаток до Системи соціального страхування; Кодекс страхування, що відноситься до страхових компаній, які здійснюють страхову діяльність на території Франції та не підпадають під норми Кодексів соціального та взаємного страхування.

У Великобританії: Third Parties (Rights against Insurers) Act 1930 - закон «Про права третіх осіб щодо страховиків» - регулює низку питань щодо страхування відповідальності; Misrepresentation Act 1967 - закон «Про спотворення інформації» - є кодифікацією існуючої судової практики, пов'язаної з принципом *uberrima fidei*; Policyholders Protection Act 1975 - закон «Про захист власників полісів» - встановлює низку обмежень прав страховиків щодо страхувальників – фізичних осіб; Insurance Brokers (Registration) Act 1977 – закон «Про реєстрацію страхових брокерів»; Insurance Companies Act 1982 - закон «Про страхові компанії»; Lloyd's Act 1982 - закон «Про Ллойд» - встановлює права та обов'язки андеррайтерів корпорації Ллойд.

В Німеччині: VAG – Закон про державний страховий нагляд; німецьке цивільне укладення; німецьке торгове укладення; WG – закон про договір страхування; AGBG – закон про загальні умови укладання торгових угод.

Необхідність державного контролю пояснюється специфікою страхування та ризиками, властивими страховій діяльності [14,с.212].

Лібералізація страхового ринку спрямована на розробку норм, здатних бути адекватними, об'єктивними, послідовними, ясними та зрозумілими для тих, до кого вони належать, та їх кінцева мета – уникнення надмірного регулювання.

Для забезпечення достатньої гнучкості в реагуванні на зміну економічного середовища та ситуації на страховому ринку фахівці, які займаються регулюванням, вважають більш доцільним внесення деяких змін не в закони, а інші нормативні акти. Регулювання діяльності страхових

посередників здійснюється у двох напрямках. У деяких країнах ОЕСР є норми, що регулюють видачу ліцензій посередникам, але не встановлюють контроль за їх діяльністю (Норвегія та Нідерланди), або навпаки: відсутнє ліцензування, але проводиться контроль за діяльністю (Франція та Швейцарія).

Реєстрація агентів здійснюється страховиками і найбільш поширена в країнах ОЕСР, оскільки зазвичай страховик несе відповідальність за діяльність агентів, які займаються для нього посередництвом (Бельгія, Ісландія, Італія, Японія, Республіка Корея, Люксембург, Мексика, Португалія, Іспанія (під контролем спеціального органу нагляду)), Туреччина, Великобританія). В усіх країнах прийнято правові вимоги щодо ліцензування/реєстрації брокерів.

У США, де на страхових ринках штатів довгий час домінували незалежні агенти, які працювали на кілька страхових компаній одночасно, агенти мають отримати ліцензію. У 19 штатах є обмеження щодо брокерських ліцензій.

Діяльність національних страхових посередників регулюється майже в усіх країнах ОЕСР. Регулювання, що стосується перестраховальних посередників, існує у Франції (але щодо правильної та належної перевірки їх діяльності), Італії, Мексиці, Норвегії, Туреччині та США.

У деяких країнах ОЕСР розмір винагороди страхових посередників обмежений. Ці обмеження частково встановлені законодавством та частково рішенням органів нагляду. Вони в основному поширюються на винагороди, що виплачуються за укладені договори зі страхування життя або договору страхування цивільної відповідальності автомобілістів. Вважається, що ці обмеження сприяють запобіганню зростання страхових премій.

У таких країнах як, наприклад, Фінляндія, Німеччина, Японія, Швеція, Швейцарія, посередникам заборонено законодавством віддавати перевагу деяким потенційним страхувальникам шляхом надання їм знижок зі страхових премій. Ця заборона поширюється як на страхових посередників, так і на страхові компанії [11].

У більшості країн щодо контролю за посередниками є різниця між регулюванням агентів і брокерів. Причиною цього є те, що здебільшого агенти

безпосередньо наймаються контрольованими страховиками. Пряме регулювання страховиків означає опосередковане регулювання агентів. Більше того, зазвичай страховики несуть правову відповідальність за дії своїх агентів, що означає певний захист страхувальників.

Положення про регулювання існують в Австралії, Німеччині, Японії, Республіці Корея та Туреччині (для агентів); Ісландії, Норвегії, Іспанії, Швеції (для брокерів).

Вимоги щодо професійної кваліфікації агентів існують у Бельгії, Франції, Італії, Японії, Кореї, Люксембурзі, Мексиці та Туреччині, а для брокерів – майже у всіх країнах ОЕСР. Брокери та агенти, які працюють на кілька компаній одночасно, у більшості країн ОЕСР зобов'язані надати/мати фінансові гарантії своєї діяльності. Наприклад, гарантія у формі страхування цивільної відповідальності необхідна для агентів, які є посередниками кількох компаній (Австралія, Угорщина, Республіка Корея, Мексика та Португалія), тоді як брокери зобов'язані робити внески до гарантійного фонду (Італія, Республіка Корея та Великобританії).

У країнах, де діяльність посередників підлягає регулюванню, його здійснює орган нагляду за страхуванням (Австралія, Бельгія, Фінляндія, Франція, Угорщина, Ісландія, Італія та Мексика). У низці інших країн відбувається інакше: лише самі страховики несуть відповідальність за кваліфікацію та ведення справ своїх агентів [9,с.273].

Глобалізація фінансової промисловості зажадала значних змін у сфері регулювання світового ринку страхових послуг. Незважаючи на те, що багато країн вже накопичили значний досвід державного регулювання страхового ринку, процеси інтеграції та глобалізації національних економік призвели до необхідності гармонізації та конвергенції страхових законодавств з метою створення єдиних умов регулювання страхових відносин. Аналіз та систематизація законодавства та існуючих систем нагляду за страховою діяльністю, дозволили виявити систему конвергентних принципів і процедур регулювання на світовому ринку страхових послуг.

Висновки до розділу 1

Нові економічні умови та фактори призвели до зміни страхових ринків світу та викликали проблеми адаптації страховиків до нових реалій, що включають вироблення нових пріоритетів; перегляд стратегій, що враховують інтереси страхувальників у процесі розвитку економічних зв'язків між країнами; визначення нових завдань, зокрема щодо розширення страхових компаній; лібералізацію торгівлі страховими послугами; створення сучасних систем комунікацій та інформації, світових стандартів та норм.

Таким чином, сучасному етапу розвитку страхування, як і світової економіки загалом, властиві динамізм, лібералізація, диверсифікація форм та видів зовнішньоекономічної діяльності. Іншими словами, простежується тенденція до глобалізації світового страхового ринку, як і світової економіки, спричинені інтеграцією окремих країн, розвитком інформаційних технологій, відходом від державного регулювання на користь ринкових механізмів.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО СТРАХОВОГО РИНКУ

2.1. Сучасні тенденції та вектори розвитку світових страхових ринків

Уповільнення економічного зростання гальмувало зростання світового страхового ринку в 2022 і 2023 роках, при цьому загальний обсяг премій (як страхування життя, так і страхування життя), за прогнозами, зростатиме нижче середньорічного рівня на 1,2% у реальному вираженні.

Економічна динаміка впливатиме на загальне зростання ринку. Враховуючи поточні економічні умови, очікується, що страхові ринки в поточному році будуть стояти на місці. На сукупному рівні бачимо практично незмінне зростання сукупних світових премій у 2022 році у реальному вираженні з поправкою на інфляцію (номінальне +6,1%, це ґрунтується на зростанні зайнятості, високому сприйнятті ризику та посиленні ставок).

Тим не менш, у номінальному вираженні очікується, що до кінця цього року загальний обсяг премій уперше перевищить позначку 7 трлн. доларів США. Swiss Re оцінив зростання загальних світових страхових премій до 7,3 трлн. доларів США з 6,9 трлн. доларів США в кінці 2021 року. Це відбувається поступове відновлення ринку після викликаних пандемією мінімумів, триває посилення ставок у секторі страхування іншого, ніж страхування життя, а також більше зростання премій на інших ринках. На цьому рівні світові обсяги премій на 17% вищі, ніж наприкінці 2019 року до початку кризи COVID-19. Збільшення за цей трирічний період відображає загальну стабільність страхових ринків у період пандемії, а також поступове відновлення після пандемії. Зниження світових премій внаслідок шоку, викликаного Covid-19, було менш серйозним, ніж падіння, яке спостерігалось під час глобальної фінансової кризи (GFC) 2008–2009 років. А враховуючи зростання вище за тренд на 3,4% у реальному вираженні в 2021 році, відновлення також було

сильнішим, ніж через рік після GFC [45].

Динаміку зростання нарахованих премій розглянуто на рис.2.1.

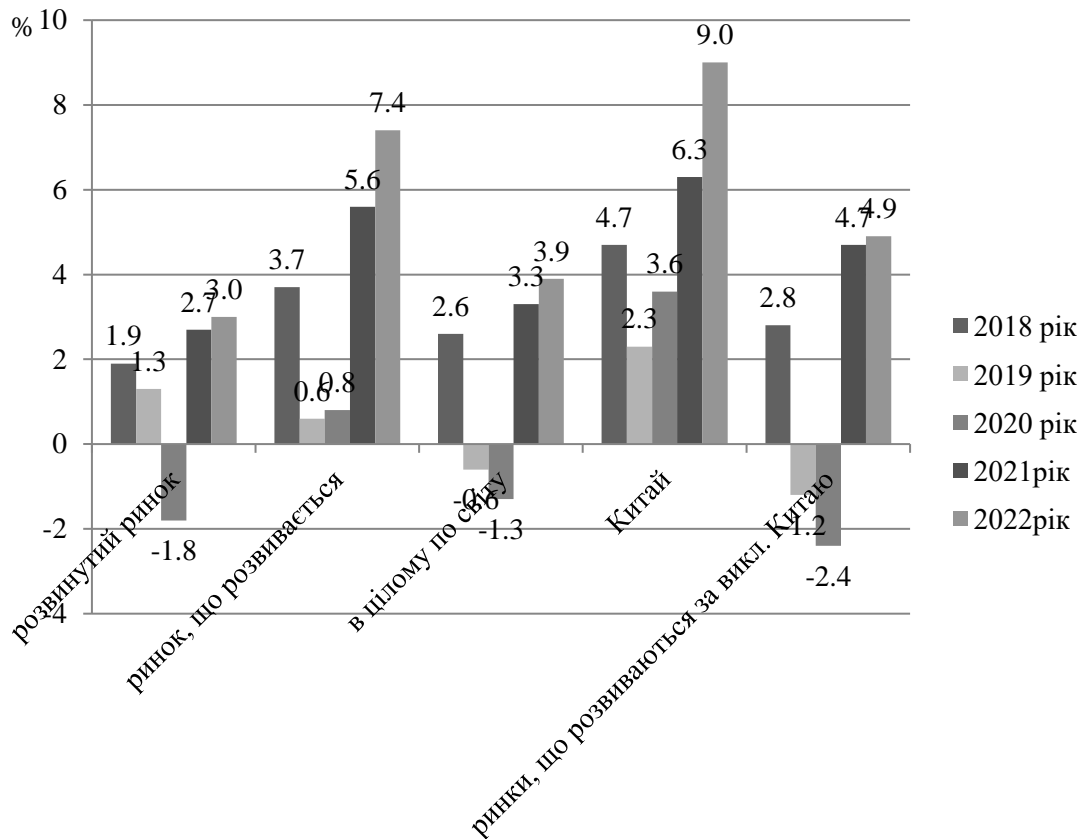

Рис.2.1. Динаміка зростання нарахованих премій

Переходячи від загальної тенденції до складових елементів, слід зазначити, що аналіз розвитку страхування життя та страхування «не життя» залежно від ступеня деталізації, дозволяє виділити різні регіони. Так, при найбільш загальному підході одиницями для порівняння є розвинені країни, що розвиваються. Термін «розвинені країни» традиційно використовується Міжнародним валютним фондом для визначення територій із високим рівнем ВВП душу населення, ступенем індустріалізації та індексом людського розвитку. До країн з розвинутою економікою відносять насамперед США, країни-члени Євросоюзу, Японію, Великобританію, Канаду.

У рамках передових економік виділяють також групу нових індустріальних країн, куди включають Гонконг, Південну Корею, Сінгапур та Тайвань [47]. За темпами економічного зростання країни з аналізованої

категорії істотно випереджають країни, що розвиваються, і багато з розвинених країн. Нові індустріальні країни беруть участь у торгових блоках та проводять активну політику щодо залучення інвестицій з розвинених країн, що призводить до збільшення взаємозалежності економік, у тому числі у сфері страхового ринку.

Розвинені країни традиційно займають лідируючі позиції на світовому страховому ринку, як із страхування «життя», і зі страхування «не життя». Найбільш збалансована пропорція з незначною перевагою страхування «не життя» спостерігається у США (58,68%) та Канади (56,36%). Крім того, страхування "не життя" є домінуючим напрямом Німеччини. У Китаї відзначена зворотна ситуація: найпоширенішим напрямом є страхування життя (56,34%). Серед країн, що спеціалізуються на страхуванні «життя», також варто відзначити Великобританію, Францію, Італію, Японію, Тайвань та Республіку Корею.

Загалом середньострокові перспективи залишаються складними. На сукупному рівні очікується, що за зупинкою глобального зростання премій цього року буде незначне зростання. Інфляція виплат компенсує посилення ставок у страхуванні, крім страхування життя, а також зниження попиту на заощадження життя через скорочення наявних доходів з огляду на високий рівень інфляції. Ціни на ринках страхування комерційної нерухомості та відповідальності, ймовірно, продовжать посилюватись, особливо на розвинених ринках, при цьому в більшості напрямків бізнес покращиться, оскільки страховики прагнуть компенсувати вплив високої інфляції. У сфері страхування життя очікується, що висока інфляція зменшить зростання номінальних премій. Водночас, попит на продукцію захисного типу залишиться стійким [48].

Розглянемо на рис. 2.2. реальне зростання премій у 2020– 1 півріччя 2023 роках в розрізі страхування іншого ніж життя та страхування життя.

Війна в Україні чинить тиск на глобальне зростання сектору страхування, не пов'язаного зі страхуванням життя.

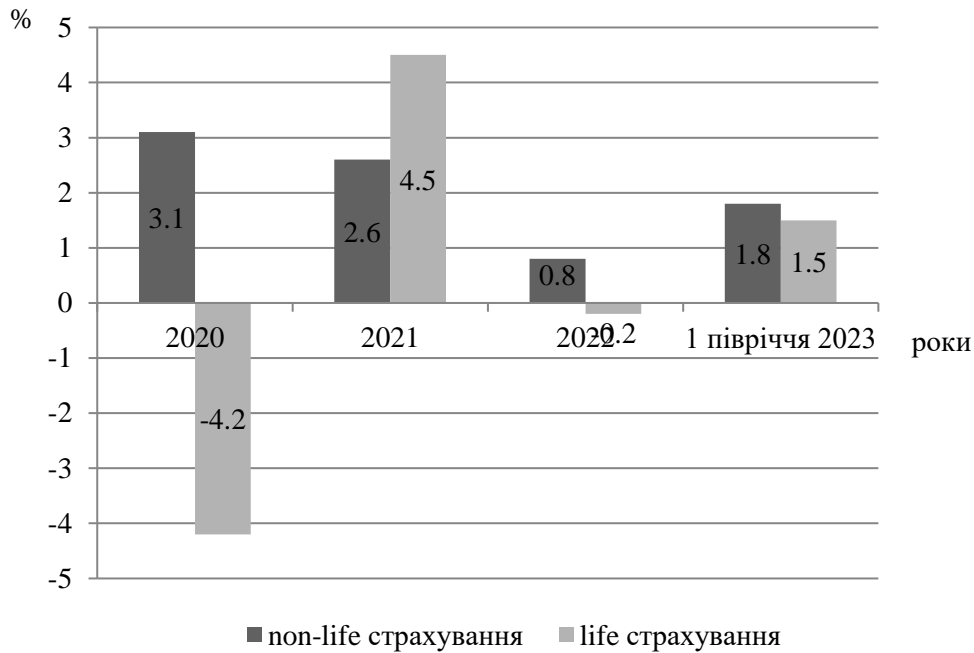

Рис. 2.2. Тенденція реального зростання премій у 2020–2023 роках

Наслідки виявляються у вигляді інфляції претензій. Пов'язаний із цим економічний спад також матиме негативні наслідки, масштаби яких залежатимуть від тривалості конфлікту. Інфляція вартості ризиків та посилення ставок призвело до зростання номінальних премій на 7,1% у 2022 році, незважаючи на уповільнення, а обсяги зросли до 4,1 трильйона доларів США. Однак у реальному вираженні глобальне зростання премій іншого, ніж страхування життя, сповільнилося до 0,8% у 2022 році з 2,6% 2021 року. Сильне зростання світових премій іншого, ніж страхування життя, минулого року збіглося з відновленням економіки після спричиненої пандемією рецесії у 2020 році. У 2021 році премії іншого, ніж страхування життя, зросли на 2,6% вище за середнє в реальному вираженні.

Світові обсяги страхових премій (як страхування життя, так і ризикове страхування) зростуть на 1,1% у 2023 році та на 1,7% у 2024 році у реальному вираженні (обидва нижчі за 10-річний тренд у 2,6%) після зниження на 1,1% у 2022 році [46].

2022-2023 роки є перехідними роками для страхової галузі, оскільки страховики працюють в економічних реаліях високої інфляції та низьких темпів

зростання. Цей та інші фактори створюють поєднання довгострокових та короткострокових перешкод для зростання сектора, інвестиційної діяльності та балансів страховиків:

1. Наслідки війни в Україні. Російський та український ринки зіткнулися зі значною втратою премій через конфлікт та міжнародні санкції. Конфлікт також вплине на настрої споживачів та обмежить попит на страхування.

2. Триває інфляція претензій. Наслідки конфлікту відчуватимуться насамперед через додатковий ціновий тиск, який підвищить рівень претензій. Найбільшого ризику зазнають страховики майна, страхування від нещасних випадків та здоров'я.

3. Балансовий звіт. Послаблення фондових ринків цього року та розширення кредитних спредів, ймовірно, призведе до втрат у ринковій вартості активів та капіталу.

4. Зростання процентних ставок. Це підвищить прибутковість інвестицій страховиків.

5. Підвищена поінформованість щодо ризиків після пандемії. Попит на продукти страхування життя (захист від смертності, здоров'я) зростає, оскільки під час пандемії підвищилася поінформованість споживачів про ризики.

6. Швидкість загартування. Очікується, що інфляція призведе до посилення ставок у комерційному та особистому секторі, крім страхування життя [43].

З точки зору потенціалу глобальний сектор страхування, окрім страхування життя, повинен мати можливість покрити прямі страхові збитки, спричинені війною. За недавньою зовнішньою оцінкою потенційні збитки варіюються від 13 до 23 мільярдів доларів США. Можуть бути претензії в нішевих сегментах, таких як авіаційна війна, торговельний кредит, політичний ризик або морська війна, залежно від цього прикриття. Щодо конфлікту в Україні, то близько 500 літаків, які зараз перебувають у росії, орендовані у міжнародних фірмах.

Ще одна сфера бізнесу, яка піддається безпосередньому впливу, - це

кібербезпека. Тут зростання попиту та премії, ймовірно, прискорюватиметься, чим довше триватиме війна з огляду на підвищене сприйняття ризиків, які можуть виникнути надалі. З цієї причини також очікується посилення ставок у кіберпросторі, а також інших спеціалізованих галузях з підвищеним ризиком збитків.

Самі росія та Україна відчують значну втрату премій у секторі іншого, ніж страхування життя через конфлікт. Більш негативний вплив премій може відчуватися у спеціалізованому страхуванні, враховуючи нижчий попит у результаті збою в економічній діяльності. Майбутні іноземні інвестиції в російські активи та інфраструктуру малоімовірні в короткостроковій та середньостроковій перспективі, наприклад, враховуючи, що Великобританія та ЄС також забороняють перестраховання в росії.

Преміальні доходи збільшилися до \$3 863 млрд., збільшившись на 8,3% у номінальному доларовому вираженні.

Премії розширеного ринку зросли на 2,9% у реальному вираженні, в основному на тлі посилення ставок у комерційних напрямках. У США та Канаді премії зросли на 3,5%, за ними йдуть розвинені країни Європи, Близького Сходу та Африки (+1,6%) та розвинені країни Азіатсько-Тихоокеанського регіону (+1,4%) [44].

У 2021 році премії на ринках, що розвиваються, зросли на 1,5% у реальному вираженні. Повільніші сукупні темпи зростання порівняно з розвиненими ринками були в основному зумовлені зниженням премій на 0,7% у Китаї, де премії на автомобілі скоротилися на 6,6% через детарифікацію. Це було частково компенсовано зростанням премій із медичного страхування в Китаї на 10,6%.

Сукупний показник ринків, що розвиваються, за винятком Китаю, виявився сильнішим: премії зросли на 4,1%. Зростання премій у Латинській Америці підвищилося до 3,7% (1,8% у 2020 році), у країнах Європи та Центральної Азії, що розвиваються, — до 3,6% (2020 рік: -0,2%), а в країнах Азії, що розвиваються знизився до 0,4% (3,2% у 2020 році) [39].

Глобальні премії з комерційного страхування зросли на 4,4% у реальному вираженні минулого року після зростання на 2,6% у 2020 році. Це сталося на тлі посилення ставок у всіх основних напрямках бізнесу. Премії у сфері особистих послуг зросли на 0,7% у 2021 році (без змін у 2020 році) на тлі слабкості в автомобільному бізнесі, на частку якого припадає 60% світового бізнесу у сфері особистих продажів.

Спад у Китаї через детарифікацію також затягнувся. Внески на страхування медичних видатків (medex) зросли на 3,7%. Премії на медекспорт у США, на частку яких припадає понад 80% загальносвітового обсягу, зросли на 3,1%. У країнах Азії з ринком, що формується, страхові внески medex зросли на 13,8% минулого року через зростаючу поінформованість про захист здоров'я після COVID-19. Значним зростання було в Індії (22,4%) та Китаї (10,6%)[48].

Комерційні напрями (включно з компенсацією працівникам) продовжуватимуть розширюватися більше, ніж особисті напрями (включаючи охорону здоров'я). Зростання комерційних премій становило 1,1% у 2022 році та прогнозується 3,1% у 2023 році, чому сприятиме посилення ставок. Премії з особистого страхування зростуть приблизно на 0,5% у 2023 році, головним чином через стагнацію на розвинених ринках. Основною причиною цього є все ще конкурентне середовище в автомобільному секторі: продажі нових автомобілів на 12% нижче за рівень, що існував до пандемії. З іншого боку, у Китаї зростання продажів автомобілів нормалізувалося після ефекту детарифікації в 2020/21 році, хоча й там продажі нових автомобілів, як і раніше, досить слабкі. У 2023 році за прогнозами глобальні премії в бізнесі особистих ліній зростуть на 2,7%.

У страхуванні, крім страхування життя, інфляція призводить до більш високих витрат на страхові випадки (тобто інфляцію у страхових випадках), але це і знижує прибутковість. Щодо напрямів діяльності, то страхування автомобілів та майна займе левову частку у відшкодуваннях, що виникають в умовах нинішньої високої інфляції. Війна в Україні і карантинні заходи, що продовжуються, в Китаї продовжать перебої в ланцюжках поставок запасних

частин і нових автомобілів в автомобільній промисловості. У будівельному секторі перебої у постачаннях, пов'язані з нестачею сировини та робочої сили, чинять у короткостроковій перспективі підвищувальний тиск на претензії на нерухомість [38].

На бізнес, пов'язаний з аваріями, дорожньо-транспортною відповідальністю та загальною відповідальністю, також вплине висока інфляція, що виявиться у збільшенні позовів за тілесні ушкодження. Чим довше продовжуватиметься інфляційний сплеск і чим більше він поширюватиметься на заробітну плату та вищі витрати на охорону здоров'я, тим більше зростатиме кількість позовів про тілесні ушкодження. Це негативно вплине не лише на поточні претензії, а й на резерви неврегульованих претензій минулих років. Крім більш високих витрат на відшкодування збитків, інфляція негативно впливає на адміністративні витрати страховиків, що зумовлено (зрештою) збільшенням заробітної плати працівників.

У бізнесі, не пов'язаному зі страхуванням життя, ступінь потенційного ризику визначається такими чинниками:

- тривалість (роки претензій) резервів на випадок втрати, схильних до сплеску інфляції;
- кредитне плече резерву, що означає рівень порушених резервів у відсотках премій [13].

Що стосується результатів андеррайтингу, очікується, що більш високі відсоткові ставки вплинуть на більш безпосередній позитивний результат за рахунок ослаблення тиску на дефіцит андеррайтингу. В останнє десятиліття низьких відсоткових ставок у вибірці ринків G7 страховикам, які не пов'язані зі страхуванням життя, довелося підвищити маржу андеррайтингу в діапазоні 6-9 в.п. залежно від ринку, якщо вони хочуть досягти своїх довгострокових цільових показників рентабельності власного капіталу.

Таким чином, у 2023 році в умовах все ще складної ситуації високої інфляції та низьких темпів зростання вищі відсоткові ставки означатимуть, що маржа андеррайтингу має зрости не менше 4 п.п., щоб виправдати очікування

рентабельності власного капіталу. Тим часом падіння фондових ринків, зростання відсоткових ставок та розширення кредитних спредів призвели до втрат ринкової вартості. Оскільки перестраховики зазвичай тримають інвестиції з фіксованим доходом до погашення, більшість цих короткострокових втрат балансової вартості не відбивається на доходах від ROE, але справді зменшує капітал в обліку за GAAP. Прибутковість інвестицій страховиків повільно реагуватиме на підвищення процентних ставок

Посилення грошово-кредитної політики ще більше підніме короткий кінець кривої прибутковості США, яка рухається вгору з 2021 року. Це збільшить майбутні прибутки в секторі іншого, ніж страхування життя, за рахунок вищої прибутковості інвестиційного портфеля. Однак навіть якщо процентні ставки зростуть, короткостроковий вплив на загальні результати галузі, ймовірно, буде невеликим. А довгострокова доходність рухається у бічному напрямі, оскільки ринки облігацій очікують уповільнення зростання протягом наступних кількох років.

Поступовий оборот портфеля довгострокових облігацій затримає вплив підвищення ставок на середню прибутковість портфеля. Крім того, аналогічним чином діятиме існуюча прибутковість портфеля, що включає цінні папери, придбані в періоди з вищими відсотковими ставками.

Крім того, прибутковість реінвестування компаній у довгострокові цінні папери зазвичай знаходиться в межах 1 п.п. від ефективної прибутковості портфеля, незважаючи на недавнє зростання відсоткових ставок. Наприклад, якщо припустити, що прибутковість 10-річних казначейських облігацій США буде близькою до 3,0% у 2023 році, це можна порівняти із середнім показником у 2,0% за попереднє десятиліття. Якщо виключити значне додаткове зростання прибутковості, очікується, що опубліковані інвестиційні результати галузі покращаться, але загалом залишаться на рівні попередніх періодів. Одним із позитивних моментів є те, що очікувана прибутковість нового бізнесу одразу ж покращилася порівняно з вищою кривою прибутковості і порівняно з ситуацією з низькою прибутковістю минулого року [41].

Грошові еквіваленти та короткострокові інвестиції відразу ж отримують вигоду від вищих відсоткових ставок, але в США, наприклад, вони становлять лише 7% інвестиційного портфеля сектора, не пов'язаного зі страхуванням життя. Суттєвіший вплив зростатиме у міру того, як вищі ставки будуть отримані за портфелями облігацій, на частку яких припадає більше половини інвестованих активів сектору, а також за іншими довгостроковими інвестиціями. Однак лише одна десята частина облігацій з первісною дюрацією понад 1 рік погашається протягом року. У міру збільшення (або зниження) ринкової прибутковості ефективна прибутковість портфеля наслідуватиме значний лаг через великий успадкований портфель.

Премії зі страхування життя на розвинених ринках знизилися на 0,6% у реальному вираженні у 2022 році після зростання на 5,4% у 2021 році та відновляться до 1,2% у 2023 році. Інфляційний тиск знизить реальне зростання премій у 2023 році. У номінальному вираженні, страхові премії зі страхування життя на розвинених ринках цього року зростуть на 4,8%. Нормалізація ринку праці та підвищення поінформованості про ризики продовжуватимуть сприяти зміцненню бізнесу у сфері захисту у 2022 та 2023 роках.

Конфлікт в Україні, зростання інфляції та несприятливий розвиток фінансових ринків погіршили короткострокові перспективи у країнах розвинутої Європи, і страхові премії щодо життя скоротяться на 1,1% у 2023 році. У Північній Америці зниження премій у реальному вираженні цього року на 0,4%, головним чином через високі інфляційні очікування. У номінальному вираженні очкується, що премії зі страхування життя в регіоні зростуть на 6,7%, оскільки зміни в законодавстві, що продовжуються, і вищі відсоткові ставки підтримують зростання ануїтетного бізнесу [43].

У країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону з розвинутою економікою, ймовірно, спостерігатиметься незмінне зростання премій у реальному вираженні (+2,5% у номінальному вираженні) через зміщення ринку у бік захисних продуктів під тиском нормативних вимог та підвищення обізнаності про ризики після пандемії. На всіх інших ринках, що розвиваються

(виключаючи Китай), страхові внески в реальному вираженні зростуть на 3,5%, що нижче зростання на 3,9% у період з 2011 по 2020 рік. Перспективи для країн Європи та Центральної Азії, що розвиваються, невтішні.

Враховуючи його близькість, цей регіон найбільш схильний до економічних потрясінь, викликаних конфліктом в Україні, і у 2023 році реальні страхові премії скоротяться на 9,3%.

За прогнозами, зростання на 6,6% у реальному вираженні в Індії, другому за величиною ринку страхування життя в світі, що розвивається, оскільки бізнес групи продовжує показувати хороші результати. У Латинській Америці що страхові премії зі страхування життя цього року зростуть на 2,5%, а реальне зростання буде підірване високою інфляцією. Реальне зростання премій на Близькому Сході та в Африці цього року становитиме 2,4%. Низький рівень проникнення страхування продовжить підтримувати зростання ринків, що розвиваються в середньостроковій перспективі.

На глобальному рівні очікується скорочення премій на 0,7% у реальному вираженні 2022 року. Це слідує виключно за сильним 2021 роком, зумовленим сприятливими макрофінансовими умовами. Зростання премій щодо заощаджень трохи відновиться до 1,4% у 2023 році. На більшості розвинених ринків, ймовірно, відбудеться зниження премій щодо заощаджень, оскільки інфляційний тиск знижує наявні доходи і схильність до заощаджень. Паралельно підвищення процентних ставок підвищує привабливість продуктів, пов'язаних із заощадженнями. Рентабельність страхування життя у 2022 та 2023 роках продовжить тенденцію помірною покращення, засновану головним чином на зростанні відсоткових ставок [24].

Ризики погіршення перспектив прибутковості здебільшого впливають із високої інфляції та все ще низьких відсоткових ставок, а також потенційних наслідків російсько-українського конфлікту. «Страховики життя на ринках Західної Європи більш уразливі до потенційних наслідків російсько-українського конфлікту з огляду на географічну близькість та залежність регіону від газу з росії, що може посилити економічний спад у регіоні» [44].

Висока інфляція створює ризик зниження прибутковості через потенційно нижчий попит на страхування і меншою мірою через більш високий коефіцієнт витрат. Крім того, відсоткові ставки на всіх основних ринках, хоч і зростають, все ще нижчі за допандемічний рівень. Пов'язане з цим підвищення прибутковості інвестицій за рахунок більш високих процентних ставок потребує часу, щоб позначитися на балансах страховиків, оскільки портфель страховиків життя включає довгострокові активи з фіксованим доходом та повільно обертається.

2.2. Оцінка основних показників розвитку міжнародного ринку страхових послуг

Світовий страховий ринок перебуває перед глобальними викликами. Економічна нестабільність, посилення регуляторних вимог, природні ризики та зниження окупності інвестицій – ось лише деякі фактори, виявлені Economic Intelligence Unit в результаті опитування 322 керівників страхових посередницьких компаній з Північної Америки, Європи та Азії про перспективи розвитку галузі аж до 2030 [44].

Реакцією на майбутні виклики стає зміна архітектури світового ринку. Поглиблення спеціалізації, перехід традиційних видів страхування на цифрові платформи, створення нових кроссекторальних продуктів визначають переформування сил країн-учасників у глобальному масштабі.

Розглянемо динаміку ВВП і сукупних підписаний страхових премій у співвідношенні за останні три роки (рис.2.3).

В цілому простежується зростання страхових премій і ВВП, що є позитивним і свідчить про поступовий розвиток. Незначне зменшення суми страхових премій у 2019 році і у 2022 році є наслідком подій пов'язаних з ситуацією у світі пов'язаною з пандемією Covid 19 (у 2019-2020 роках) і війною в Україні та її впливом на фінансові результати багатьох світових компаній

(2022 рік).

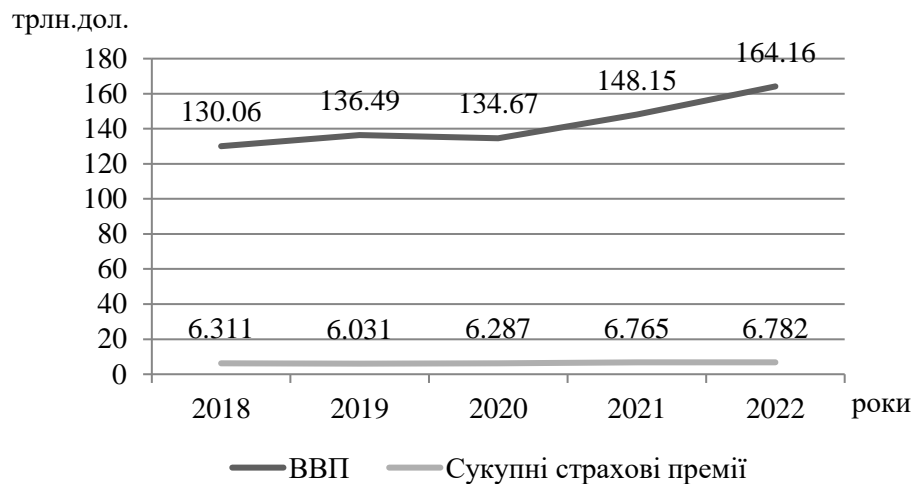

Рис.2.3. Співвідношення динаміки ВВП і сукупних страхових премій

В цілому простежується зростання страхових премій і ВВП, що є позитивним і свідчить про поступовий розвиток. Незначне зменшення суми страхових премій у 2019 році і у 2022 році є наслідком подій пов'язаних з ситуацією у світі пов'язаною з пандемією Covid 19 (у 2019-2020 роках) і війною в Україні та її впливом на фінансові результати багатьох світових компаній (2022 рік).

Традиційно частка страхування життя у ВВП на рівні 10% у країнах із розвинутою ринковою економікою – у США та країнах Європейського союзу. Однак нині традиційних лідерів витісняють Тайвань, Кайманові острови та Гонконг, де частка страхових премій у ВВП становить близько 20%. До наступної групи країн, значення аналізованого показника у яких перевищує 10%, відносяться Південно-Африканська республіка, Республіка Корея та Фінляндія. Далі приблизно рівні значення спостерігаються у Данії, Великобританії, Нідерландах та Франції [25].

При порівнянні, можна відзначити, що страхування життя в глобальному масштабі піддається більш сильним коливанням і протягом останніх двох років демонструє яскраво виражену тенденцію до зростання (рис. 2.2). Це пов'язано зі збільшенням усвідомленості населення, розвитком індивідуальних пропозицій

страхових продуктів, розвитком цифрових технологій.

За оцінками SwissRe, глобальні обсяги премій у 2023 році становитимуть 7,1 трильйона доларів США, що стане новим максимумом. 2022 року США були найбільшим ринком з погляду обсягів премій, його частка 43,7% і зросла з 40,3% у 2021 році. Наступними йшли Китай, Великобританія та Японія. Розглянемо рейтинг найбільших страхових ринків світу за номінальними обсягами премій, 2022 та 2021 роки (табл.2.1).

Таблиця 2.1

20 найбільших страхових ринків світу за номінальними обсягами премій,
2022 та 2021 рр.

ранг	Країна/ринок	Загальний розмір премії, млрд.дол.США 2022р.	Загальний розмір премії, млрд.дол.США 2021р.	Темп росту, %	Частка світового ринку, 2022р.	Частка світового ринку, 2021р.
1	США	2960	2725	8,6	43,7	40,3
2	Китай	698	696	0,2	10,3	10,3
3	Великобританія	363	374	-2,8	5,4	5,5
4	Японія	338	398	-15,1	5,0	5,9
5	Франція	261	293	-10,7	3,9	4,3
6	Німеччина	242	272	-11,3	3,6	4,0
7	Південна Корея	183	193	-5,3	2,7	2,9
8	Канада	171	166	2,8	2,5	2,5
9	Італія	160	192	-16,5	2,4	2,8
10	Індія	131	123	6,5	1,9	1,8
11	Тайвань	86	113	-23,8	1,3	1,7
12	Нідерланди	84	92	-9,2	1,2	1,4
13	Бразилія	76	63	20,7	1,1	0,9
14	Австралія	72	72	-0,7	1,1	1,1
15	Гонг Конг	69	73	-5,6	1,0	1,1
16	Іспанія	68	73	-6,7	1,0	1,1
17	Швейцарія	56	58	-3,2	0,8	0,9
18	Швеція	54	59	-8,5	0,8	0,9
19	Сінгапур	47	45	3,9	0,7	0,7
20	Південна Африка	46	50	-7,9	0,7	0,7
	ТОП 20	6165	6131	-0,5	91,0	90,7
	РАЗОМ	6782	6765	0,3		

У топ-20 за глобальним обсягом страхових премій увійшли до трійки Рейтингу найбільших світових страхових ринків у 2022 році США, Китай та

Великобританія, на їхню частку припадало майже 60% світового ринку, що вище, ніж у 2019-2021 роках, коли він становив в межах 56-58%.

Частка ринку 20 провідних країн також трохи зросла до 91% у 2022 році з 90,7% у 2020-2021 роках. Китай продовжує займати зростаючу частку, досягнувши 10,3% світового ринку страхування минулого року. Азіатський регіон, що швидко зростає, стає все більш домінуючим: сім ринків входять до двадцятки кращих, а частка ринку в 2022 році склала 23%.

Розглянемо 5-ку країн лідерів за обсягами страхових премій, також візьмемо до аналізу показник валового національного доходу (ВНД) загалом та окремо на душу населення за 2022 рік. Окремо порівняємо з показником України (табл.2.2).

Таблиця 2.2

Топ-5 країн-лідерів за обсягами страхових премій за 2022 рік

Країна	Сума страхових премій, млрд.дол.США	Валовий національний дохід, млрд.дол.США	Сума страхових премій на душу населення, дол.США	Валовий національний дохід на душу населення, дол.США
США	2960,0	25454,4	8880,9	76370,0
Китай	698,0	18151,3	494,3	12850,0
Великобританія	363,0	3273,9	5417,9	48890,0
Японія	338,0	5310	2701,8	42440,0
Франція	261,0	3115,3	3843,9	45860,0
СВІТ	6782,0	101805,5	853,8	12804,0
Україна	39,6 (млрд.грн.)	151,0	1042,1 (грн.)	4270,0

Слід зазначити, що четверта частина ВНД в загальному світовому показнику належить США – 25454,4 млрд.дол., у США також найбільша сума страхових премій на ВНД припадає на душу населення: 8880,9 дол. і 76370,0 дол.США відповідно. Хоч за обсягом страхових премій та ВНД Китай займає другу позицію, але за сумою, що припадає на душу населення – найменше значення серед країн 5-лідерів: 494,3 дол.США страхових премій і 12850,0 дол.США ВНД на душу населення.

Ми до прикладу порівняли з показниками України, до розрахунку взяли показник у гривнях. Якщо порівняти зі світовим значенням, то в Україні на душу населення припадає 1042,1 грн. страхових премій, а це приблизно 27,4 дол.США і ВНД – 4270,0 дол.США. Ці показники є значно нищими за загальносвітові [45].

Наочно динаміку зміни суми страхових премій і ВНД на душу населення топ-5 країн лідерів розглянемо на рис.2.4.

Рис. 2.4. Динаміка зміни суми страхових премій і ВНД на душу населення топ-5 країн лідерів за 2022 рік

Як бачимо, європейські країни знаходяться як за обсягом страхових премій так і за сумою ВНД на приблизно однаковому рівні.

Страховики отримали імпульс від посилення показників майнових збитків у 2022 році, але перспективи зростання страхового сектора у 2023 році здаються неоднозначними. Наслідки російсько-українського конфлікту, що триває, для світового страхового бізнесу все ще відчуваються – від більшої складності, пов'язаної з війною та кіберризиками, до збільшення витрат на ведення бізнесу через завищені ціни на енергоносії та сировинні товари.

Згідно з звітом Clyde & Co Report, економічна невизначеність, що продовжується, знизилася інтерес інвесторів до стартапів, особливо в сфері страхових технологій, і почала послаблювати ентузіазм щодо операцій злиття і поглинання, впливаючи на корпоративний бізнес інвестиційних банків та юридичних фірм.

Згідно з прогнозом Insurance M&A Deals 2023 Outlook, хоча «мега-угоди» у сфері злиття та поглинання у сфері страхування, вартість яких перевищує 1 мільярд доларів США, в останні 12 місяців насилу виходять зі стартової лінії, є очікування, що в цьому році відбудеться повернення великих угод злиття та поглинання. У першій половині 2022 року обсяг угод злиття та поглинання досяг трирічного піку, а потім став поступово затихати (рис.2.5).

Рис. 2.5. Кількість угод злиття та поглинання в світі

Обсяг злиття та поглинання за участю іноземних компаній у 2022 році практично не змінився. На долю транскордонних угод припало 21% від загальносвітового обсягу проти 22% попереднього року [41].

Інвестори з Америки пішли з Європи, куди вони направили 26% зарубіжних витрат, порівняно з 35% у 2021 році. Інтерес із Європи до Азії збільшився з 2% до 24%. Кількість угод злиття та поглинання в Європі зображено на рис. 2.6. після значного зменшення у 2020 році, кількість дещо

збільшилась, але війна в Україні справляє значний вплив і на Європу в цілому.

Рис. 2.6. Кількість угод злиття та поглинання в Європі

Азіатські угоди за участю еквайєрів із Америки також зросли з 5% до 18%. Тим часом інтерес до об'єктів, розташованих в Америці, впав у 2022 році: лише 17% угод у регіоні були пов'язані з міжнародними покупцями порівняно з 35% у 2021 році.

2.3. Динаміка розвитку глобального ринку страхування життя та іншого, ніж страхування життя

Сьогодні страховики повинні готуватися до майбутніх викликів, але невизначеність ускладнює прогнозування. Досліджуються різні сценарії, як може розвиватися сфера страхування життя та ануїтетів (L&A) протягом наступних одного-трьох років, які допомагають керівникам вивчити деякі з потенційних середньострокових наслідків COVID-19.

Розглянемо та проаналізуємо динаміку показників розвитку страхування життя та ануїтетів за 2020-2022 роки у світі (табл. 2.3).

В цілому суттєвого скорочення чи зростання показників протягом аналізованого періоду не відбулось. Відбулось незначне зменшення суми ануїтетних премій та депозитів на 8,3 млрд.дол. у 2022 році порівняно з 2021 роком. Це мало вплив на скорочення загальних доходів у 2022 році порівняно з 2021 роком на 23,8 млрд.дол. до 921,9 млрд.дол. Позитивним є зростання премій зі страхування життя, загальної суми премій та чистого інвестиційного доходу.

Таблиця 2.3

Динаміка показників розвитку страхування життя та ануїтетів за 2020-2022 роки у світі, млрд.дол.

Страхування життя та ануїтетів	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+/-) звітного періоду до	
				2020 року	2021 року
Премії зі страхування життя	143,1	159,5	177,8	34,7	18,3
Ануїтетні премії та депозити	294,6	285,8	277,5	-17,1	-8,3
Премії від нещасних випадків і здоров'я	184,7	189,2	193,7	9	4,5
Загальна сума премій, компенсацій і депозитів	625,7	637,8	650,8	25,1	13
Чистий інвестиційний дохід	186	200,8	216,7	30,7	15,9
Загальний дохід	881,2	945,7	921,9	40,7	-23,8
Загальні витрати	825,2	873,9	842,8	17,6	-31,1
Збільшення резервів	109,8	89,8	72,2	-37,6	-17,6
Загальноадміністративні витрати	67	69,4	71,8	4,8	2,4
Чистий прибуток до приросту капіталу	32,9	45,7	63,6	30,7	17,9
Чистий прибуток	22,1	37,4	63,7	41,6	26,3

Зменшення загальних витрат відбулось в основному за рахунок скорочення суми резервів. Чистий прибуток до приросту капіталу у 2022 році склав 63,6 млрд.дол. і зріс порівняно з 2020 і 2021 роками на 30,7 млрд.дол. і 17,9 млрд.дол. відповідно. Чистий прибуток також показав значне зростання з

22,1 млрд.дол. у 2020 році до 63,7 млрд.дол. у 2022 році.

Глобальні премії зі страхування життя трохи скоротилися (-0,2%) у реальному вираженні у 2022 році після стійкого відновлення минулого року після мінімумів, спричинених пандемією. У номінальному вираженні зростання на 4,8% до \$3,1 трлн у 2022 році [26].

Інфляційний тиск, економічна невизначеність та стан фінансових ринків є основними чинниками сповільненого зростання премій у 2022-2023 роках.

Ощадні премії, які становлять понад три чверті всіх страхових внесків на життя, ймовірно, постраждають через волатильність на фінансових ринках і падіння наявних доходів. Підвищена поінформованість про ризики через COVID-19 продовжує підтримувати попит на продукти страхування життя (і здоров'я), тоді як зростання процентних ставок підтримуватиме прибутковість бізнесу, пов'язаного із заощадженнями.

Економісти прогнозують, що у 2023 році зростання премій зі страхування життя у світі відновиться до 1,9% у реальному вираженні у міру послаблення інфляційного тиску та покращення економічних умов. Премії зі страхування життя на розвинених ринках зросли вище за тренд на 5,4% у 2021 році після скорочення на 5,8% у 2020 році. Сильне зростання премій у 2021 році було підтримане зростанням вартості активів та відновленням ринку праці, що призвело до підвищення попиту на бізнес, пов'язаний із заощадженнями. Зміни в регулюванні та зміні податкового законодавства призвели до збільшення продажів ануїтетних продуктів у США, що призвело до реального зростання премій на 2,7% у 2021 році. Зрушення ринку у бік захисних продуктів при стимулюванні із боку регулюючих органів сприяло зростанню ринку [51].

На ринках, що розвиваються, страхові премії зі страхування життя зросли на 1,5% у 2021 році, що значно нижче історичного тренду. Основною причиною стало повільне зростання доходів у Китаї, що підірвало впевненість споживачів у своєму фінансовому становищі та, отже, попит на політику заощаджень. Регулятивні перешкоди та скорочення штату страхових агентів ще

більше вплинули на ситуацію, що призвело до скорочення страхових премій на 2,6%. Показники сектора на інших ринках, що розвиваються, були вищими.

Поліпшення економічних умов після спаду, спричиненого пандемією, підвищення поінформованості про ризики через COVID-19 та низький рівень проникнення страхування збільшили попит на страхування життя. У країнах Азії страхові премії зі страхування життя в Індії, Малайзії та В'єтнамі зросли на 8,5%, 5,3% і 18,6% відповідно. Загалом премії в країнах Європи та Центральної Азії, що розвиваються, зросли на 7,0%, а в Латинській Америці – на 3,8% за рахунок Бразилії та Мексики (премії зросли на 2,8% і 5,2% відповідно).

«Сектор страхування життя в короткостроковій перспективі зіштовхнеться із труднощами через високу інфляцію, і глобальні премії скоротяться на 0,2% у реальному вираженні. Проте середньострокові труднощі не є настільки критичними тому продовжуватимуть підтримувати зростання галузі у довгостроковій перспективі» [51]. Підвищена поінформованість про ризики після пандемії стимулює попит на продукти захисного типу і страховики змінюють свої бізнес-моделі, щоб бути готовими до нових викликів.

Індекси страхування життя у всіх регіонах мали тенденцію зростання до 2021 року після дельта-хвилі COVID-19 на початку року. Індекси в усіх регіонах різко впали в лютому 2022 року через зростання економічної та геополітичної невизначеності, викликані вторгненням Росії в Україну. Однак незабаром після цього відбулося часткове відновлення, спричинене підвищенням відсоткових ставок та очікуванням того, що загалом конфлікт вплине на бізнес зі страхування життя. Вплив буде в основному відчуватися за рахунок зростання інфляції, який у будь-якому випадку має бути компенсований посиленням грошово-кредитної політики.

Поряд з цим, проаналізуємо динаміку основних показників розвитку страхування майна та від нещасних випадків за 2020-2022 роки (табл.2.4).

Позитивним є зростання з року в рік підписаних чистих премій, що свідчить про динамічний розвиток страхування.

Таблиця 2.4

Динаміка показників розвитку страхування майна та від нещасних випадків за 2020-2022 роки у світі, млрд.дол.

Страховання майна та від нещасних випадків	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+/-) звітнього періоду до	
				2020 року	2021 року
Чисті премії підписані	655,5	715,4	747,7	92,2	32,3
Зароблені премії	642,7	690,2	705,7	63,0	15,5
Понесені збитки та витрати на врегулювання збитків	450,8	500,6	550,1	99,3	49,5
Інші витрати на андеррайтинг	179,3	188,8	193,8	14,5	5,0
Чистий прибуток після сплати податків	60,7	63,4	61,8	1,1	-1,6
Чистий інвестиційний прибуток	53,4	56,0	55,0	1,6	-1,0
Операційний прибуток	59,0	54,6	52,2	-6,8	-2,4

У 2022 році чисті премії склали 747,7 млрд.дол. і зросли порівняно з 2020 роком на 92,2 млрд.дол., а порівняно з 2021 роком на 32,3 млрд.дол. Також збільшилась сума зароблених страхових премій. Значно зросли суми понесених збитків та витрати на врегулювання з 450,8 млрд.дол. у 2020 році до 550,1 млрд.дол. у 2022 році. Різке зростання інфляції та вищі витрати на розгляд претензій також спонукали деяких страховиків збільшувати резерви збитків за попередні роки. Підвищений рівень втрат від конвективних штормів і втрат від урагану Ян також знизили ефективність андеррайтингу.

Збільшення таких витрат мало вплив на зменшення операційного прибутку, який у 2022 році становив 52,2 млрд.дол. і зменшився порівняно з попередніми роками. Також у 2022 році на 1,0 млрд.дол. зменшилась сума

чистого інвестиційного прибутку до 55,0 млрд.дол.

При зіставленні позицій розвинених країн та країн з перехідною економікою у сфері страхування життя та ризикового страхування необхідно зазначити, що сектор страхування життя в країнах, що розвиваються, в 2017-2025рр. збільшиться на 128 млрд. дол. [49]. У розвинених країнах спостерігатиметься зворотна ситуація. Уповільнення темпів зростання спостерігатиметься, як у сегменті страхування життя (на 632 млрд. дол.), так і у сфері страхування «не життя» (на 769 млрд. дол.). Менш значне зниження темпів зростання страхування «не життя» відбуватиметься у країнах, що розвиваються, і складе 2 млрд. дол.

У сфері страхування життя зростання премій у країнах, що розвиваються, зумовлене розвитком ринків Азії та Латинської Америки.

Ринки, що розвиваються, залишаться двигуном зростання світової економіки та страхової індустрії протягом наступного десятиліття. Обсяг ринків Азії, що розвиваються, у сфері страхування життя в 2017-2025рр. збільшиться на 28 млрд. дол., у сегменті страхування «не життя» – на 130 млрд. дол. Висхідна тенденція буде також відзначена в галузі страхування життя в Латинській Америці, Близькому Сході та Північній Африці: зростання премій за зазначений проміжок становитиме відповідно 9 млрд. дол. та 2 млрд. дол. В інших регіонах буде відзначено уповільнення темпів зростання страхового ринку. Найбільше скорочення переживає страховий ринок країн Східної Європи: у 2017-2025 роках. у секторі страхування життя негативне значення приросту буде еквівалентним 234 млрд. дол.

Висновки до розділу 2

Таким чином, вже сьогодні американські та європейські страховики неухильно втрачають позиції порівняно з азіатськими компаніями внаслідок уповільнення зростання розвинених країн та активізацією ринків, що розвиваються. Як американські, так і європейські компанії виходять на ринки

країн, що розвиваються, але стикаються з зростаючою конкуренцією із боку місцевих страховиків. Китай і країни Азії, як і раніше, залишаються драйверами зростання світового страхового ринку. Згідно з прогнозами, частка ринків, що розвиваються, у глобальних преміях збільшиться приблизно на 50% протягом наступних 10 років, чому сприятимуть такі фактори, як регуляторне вплив, впровадження технологій, урбанізація, що триває, і прагнення до фінансової інтеграції.

Зміна розміщення сил у глобальній страховій галузі відбувається за низкою напрямків, провідним з яких є страхування життя. У сегменті страхування життя двигуном розвитку ринків Азії, що розвиваються, стане Китай. Проте темпи зростання китайського ринку страхування життя показуватимуть більш помітну низхідну тенденцію, ніж індійський ринок страхування життя. В цілому, темпи зростання ринків Азії, що розвиваються, будуть перевершувати Латинську Америку та Африку зі страхування «життя» та страхування «не життя» аж до 2025 року.

РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ НА МІЖНАРОДНОМУ СТРАХОВОМУ РИНКУ

3.1. Проблеми розвитку міжнародного ринку страхування та шляхи їх вирішення

Високий попит у глобальному масштабі на страхування та підвищення поінформованості про ризики в усьому світі, спричинений пандемією, спонукали страховиків персоналізувати рішення та зосередитись на покращенні життя клієнтів за рахунок фінансового благополуччя. При цьому невизначена кон'юнктура та зростання відсоткових ставок стимулюють попит на гарантовані ощадні продукти, які допомагають страховикам життя підвищити прибутковість.

Відповідно до звіту *Global Insurance Market Report*, оновлення страхування життя продовжиться у 2023–2024 роках, оскільки галузь прагне забезпечити постійну актуальність. Підштовхувані поточними геополітичними та фінансовими проблемами страховики, як і раніше, зосереджені на модернізації системи, страхування з цифровою трансформацією та інноваціях для підвищення клієнтоорієнтованості [51].

Застарілі технологічні системи тривалий час були проблемою для страховиків. Ідея перенесення даних про клієнтів із існуючих систем є проблемою для більшості страхових компаній. Однак за останні кілька років щось змінилося: пандемія змусила багато компаній докласти зусиль і призвела до масових змін щодо цифрової трансформації бізнесу.

За нашими оцінками, зростання світових премій у сфері страхування життя у 2023 році у реальному вираженні становитиме 0,8%. Ринок первинного медичного страхування США, на частку якого припадає одна третина світових премій, не пов'язаних зі страхуванням життя, залишається основним фактором зростання. Зростання цін та обсягів використання у системі охорони здоров'я

США призводять до збільшення страхових внесків. Крім того, очікуване продовження оголошення надзвичайної ситуації в галузі охорони здоров'я після 15 липня (2022 рік) вказує на те, що ще 18,7 мільйона осіб, які мають страховку Medicaid у зв'язку із вимогами законодавства про допомогу під час пандемії, ймовірно, продовжуватимуть охоплені страховкою принаймні до 2023 року включно. Глобальні страхові внески Medicaid зростали на 0,7% нижче за тренд у 2022 році і на 1,7% у 2023 році, при цьому зберігається високий попит на ринках, що розвиваються, через підвищення поінформованості про безпеку здоров'я.

Згідно з прогнозом KPMG на основі опитування генеральних директорів, 85% опитаних керівників заявили, що пандемія прискорила цифровізацію їхніх операцій та створення операційних моделей нового покоління. Майже 80% погодилися з тим, що COVID-19 прискорив використання більш зручного цифрового досвіду. І все ж таки для багатьох лідерів найбільшою перешкодою на шляху до оцифрування ніколи не був технічний аспект.

Всесвітня поінформованість про ризики, спричинені пандемією, спонукали страховиків персоналізувати рішення та зосередитись на покращенні життя клієнтів за рахунок фінансового благополуччя. Cargemini також очікує, що компанії продовжать інвестувати в інтелектуальну автоматизацію, багатоканальне поширення та хмарні рішення.

Індустрія страхування життя продовжить і навіть прискорить перехід до цифрових технологій, щоб створювати більш орієнтовані на клієнта пропозиції, що базуються на персоналізованій взаємодії, що забезпечується передовими технологіями. Тому очікується, що компанії інвестуватимуть в інтелектуальну автоматизацію, поширення та хмарні рішення.

Нестабільна глобальна економіка, падіння наявного доходу та інфляція, безсумнівно, вплинуть на премії зі страхування життя. Міжнародний валютний фонд знизив свій прогноз глобального зростання на 2022 та 2023 роки до 3,2% та 2,9% відповідно порівняно з більш ніж 6% у 2021 році [39]. Таким чином, страхове зростання корелює з валовим внутрішнім продуктом. Світова інфляція

різко зросла приблизно до 8%, що чинило значний тиск на страхові виплати та ставки в найближчі квартали.

Центральні банки підвищують відсоткові ставки, щоб контролювати інфляцію, що позитивно вплине на прибутковість інвестицій у страхування життя, щоб урівноважити тиск на інвестиції в акції принаймні частково.

Грунтуючись на зростанні відсоткових ставок, Cargemini очікує помірнього зростання прибутку в секторі страхування життя у 2023 році, при цьому ключовим фактором ефективності буде дисципліна андеррайтингу.

За даними Swiss Re, у 2023 році прогнозується, що середня норма прибутку досягне 5% у всіх основних регіонах завдяки приросту інвестицій і це незважаючи на заяви про більш високу смертність (страхування життя) [45].

Розглянемо прогноз динаміки зростання страхових премій до 2030 року (рис.3.1). Глобальні страхові премії трохи скоротяться, на 0,2% у реальному вираженні 2022 року порівняно з 4,5% 2021 року, і досягнуть понад \$3 трлн. Проте, Swiss Re також прогнозує, що глобальне зростання премій страхування життя відновиться до 1,9% у реальному вираженні у 2023 році у міру послаблення інфляційного тиску та покращення економічних умов.

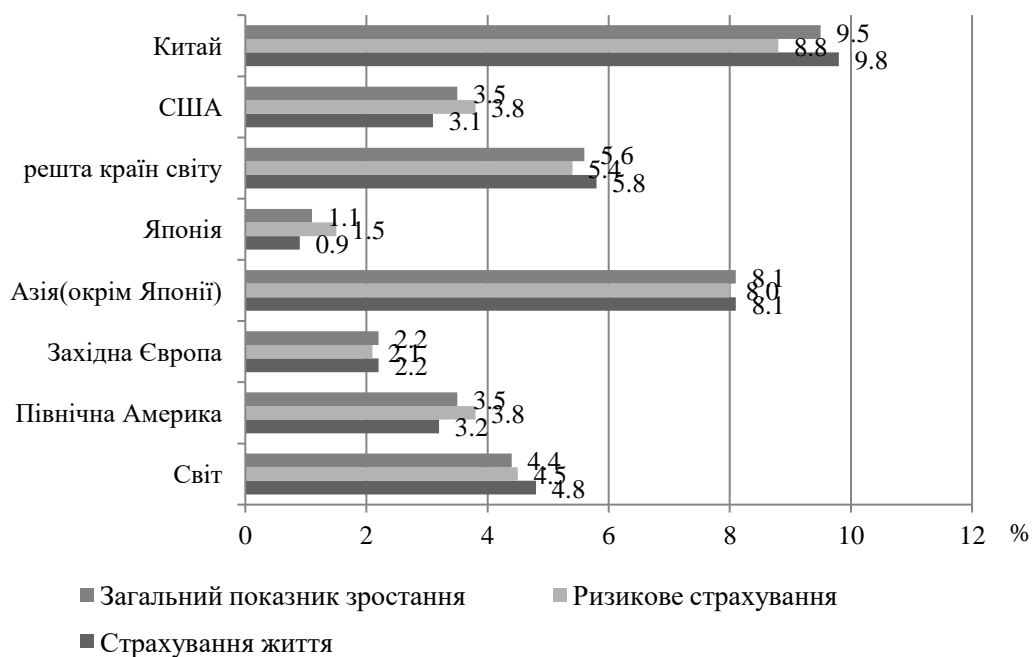

Рис.3.1. Динаміка зростання валових страхових премій у світі, 2022-2030 роки

Китай, як найбільший страховий ринок в Азії, буде й надалі важливим драйвером зростання премій, середнє значення якого досягне 9,5%. Азія – регіон, який першим відчув наслідки Covid-19, і першим за динамікою відновлення показників. Аналітики вважають, що до 2030 року обсяг страхових премій Китаю виросте на 777 млрд.євро, що рівне обсягам ринку Німеччини, Франції, Італії та Великобританії.

За даними Moody's, сильні позиції капіталу страховиків життя допоможуть їм витримати складне операційне середовище, що характеризується стійкою інфляцією, посиленням грошово-кредитної політики, волатильністю ринку і ризиком рецесії, що росте.

У 2023 році очікується прибутковість, але все ж таки трохи нижче тренда, реальне зростання премій у світовому секторі іншого, ніж страхування життя, на рівні 2,2%.

Уповільнення зростання премій у міру того, як світова економіка наближається до спаду, та підвищення вартості збитків через інфляційний тиск є основними непрямими наслідками, які війна в Україні спричинила на страхових ринках. Продовольча інфляція та геополітична невизначеність також має велике значення.

Ключовими факторами стабільного прогнозу на більшості страхових ринків є зростання відсоткових ставок, що викликає зниження прибутковості інвестиційного портфеля, висока достатність капіталу і злиття і поглинання, що продовжуються, викликані змінами в бухгалтерському обліку.

Moody's мав стабільний прогноз щодо США, Німеччини, Великобританії, Франції, Японії, Південної Кореї, Нідерландів, скандинавських країн, Швейцарії та Бельгії. Однак ринки Італії, Китаю та Тайваню розглядаються з негативним прогнозом [36].

Страховики життя отримують більше половини своїх доходів від вкладених активів у облігації, коли зростають відсоткові ставки. Це відбудеться як негайно, коли страховики інвестують нові премії у цінні папери з вищою прибутковістю, так і поступово, у міру того, як існуючі портфельні інвестиції

«дозрівають» та реінвестуються за вищими переважними процентними ставками.

Своєчасне виявлення закономірностей розвитку світового страхового ринку має сформулювати правильне розуміння процесів та сприяти покращенню взаємодії міжнародних організацій, держав, страхових компаній та споживачів страхових послуг.

Сучасна стадія глобалізації національних страхових ринків на початку XXI ст. конкретизувалася у таких тенденціях, як поява нових ризиків, зростання інтенсивності катастрофічних подій, зростання наслідків від катастрофічних подій. Звісно ж, що в актуальних умовах ємність світового ринку страхових послуг очікує зростання, проте разом із глобалізацією економіки відбувається і глобалізація ризиків світового господарства. Очевидно, що міжнародному страховому бізнесу необхідно протиставити цій тенденції адекватні стратегії розвитку галузі.

Зазначимо також, що значна частина нових ризиків визначається появою нових технологій, перш за все, інформаційних технологій, біотехнологій та нанотехнологій.

Адекватні та симетричні відповіді страхових компаній на нові виклики також повинні знаходитися в площині нових технологічних можливостей з виявлення, вимірювання, обробці та нівелюванню нових ризиків.

Таким чином, слід систематизувати тенденції розвитку світового ринку страхових послуг, які, на нашу думку, є найважливішими:

- в умовах зростання невизначеності світогосподарського розвитку збільшуються страхові ризики та обсяги збитків, що перевищує можливості національних страхових ринків багатьох країн;

- розвиток і зростання страхової індустрії навіть в умовах уповільнення темпів розвитку світового господарства, що пов'язано з гострою потребою перерозподілу національних та регіональних ризиків;

- економіки, що розвиваються в умовах світогосподарської кризи характеризуються зростаючим значенням держав як страховиків останньої

інстанції;

- триває зростання інтернаціоналізацією первинних страховиків і помірна лібералізація регулювання страхової промисловості.

Звісно ж, що страхова індустрія має відповісти на актуальні глобальні виклики на кількох рівнях:

– технологічний – модернізація галузі на основі новітніх технологій (великі дані, штучний інтелект, квантові технології);

– інституційний рівень – трансформація міжнародного страхового бізнесу у формі консолідації та конвергенції страхової індустрії;

– політичний рівень – розвиток спільних ринків страхових послуг у форматах регіональної та мегарегіональної міжнародної економічної інтеграції в сучасних умовах.

3.2. Перспективні напрямки розвитку світового страхового ринку

Виходячи із основних показників розвитку міжнародного страхового ринку, сучасних розробок у сфері фінансових технологій, зміну геополітичної ситуації, появою нових та ускладнення існуючих ризиків слід виділити основні тенденції розвитку світового страхового ринку на найблище десятиліття.

Тенденція 1: Агенти, наділені розширеними цифровими можливостями, підвищать продуктивність та залученість клієнтів. Агенти мають вирішальне значення для продажу страхування, тому що вони безпосередньо взаємодіють із клієнтами та вважаються довіреними консультантами. У міру зростання очікувань клієнтів щодо безперебійної взаємодії страховики, які оснащують своїх агентів цифровими інструментами, можуть підвищити якість обслуговування клієнтів та просувати свої продукти серед ширших верств населення.

Клієнти стикаються з декількома розрізненими точками взаємодії, щоб віртуально придбати складний страховий продукт. Страховики можуть надати

своїм агентам інструменти для спільної роботи з відео, щоб обговорювати з клієнтами їхні потреби та цілі, надавати консультаційні послуги, обмінюватися документами та підписувати їх цифровим підписом – і все це в єдиній точці взаємодії. Це зручне середовище значно покращить досвід покупки: інноваційні цифрові методи взаємодії пропонують страховикам та агентським мережам можливість розширити продаж на більш широку групу клієнтів; нові інструменти дозволяють страховикам краще відстежувати діяльність агентів із продажу та взаємодії, а також допомагають агентам приймати рішення на основі даних, щоб пропонувати клієнтам більш персоналізовані послуги; повсюдне впровадження технологій клієнтами різного віку підняло планку очікувань страхувальників та попит на безперебійну роботу.

Страховики використовують екосистемні партнерства задля забезпечення фінансової доступності з допомогою розширення охоплення дистрибуції. Державна корпорація Індії зі страхування життя (LIC) уклала партнерську угоду з популярним онлайн-ринком Policybazaar, щоб просувати свої продукти у цифровому форматі та орієнтуватися на невикористаний середній клас Індії та мільйонів через платформу агрегатора.

Sargemini очікує, що у 2023 році та в наступні роки страховики запропонують агентам ширший доступ до даних про клієнтів у режимі реального часу та інструментів, які підвищать клієнтський досвід та утримають страхувальників [35].

Це зрушення принесе матеріальні вигоди страховикам. За допомогою інструментів розширеної аналітики, які реєструють продажі та дії агентів, страховики можуть розробляти стратегії та підтримку, необхідні для підвищення ефективності продажів. У свою чергу, це покращить цифрову дистрибуцію, підвищить ефективність продажів агентів та призведе до збільшення доходів страховиків.

Тенденція 2: Екосистемні партнерства відкривають шлях до інноваційних пропозицій фінансової цінності. Страховики співпрацюватимуть із партнерами з екосистеми, пропонуючи персоналізований досвід, який допоможе

страхувальникам досягти довгострокових фінансових цілей.

Страховання є міцною опорою на шляху до фінансової стабільності:

- страховики будуть використовувати гравців екосистеми для навчання клієнтів на всіх етапах їхнього фінансового планування та захисту;

- співпраця дозволяє страховикам життя та гравцям екосистеми використовувати сильні сторони один одного, розширюючи можливості для бізнесу та швидко впроваджуючи інновації: страховики привносять глибину та складність пропозицій, а гравці нового століття забезпечують охоплення, сегментацію населення та сучасний клієнтський досвід.

Відсутність фінансової готовності до непередбачених та несподіваних життєвих подій збільшила попит на страхування життя. Опитування, проведене некомерційною торговою асоціацією LIMRA, стверджує, що 44% домогосподарств США зіштовхнуться з фінансовими труднощами протягом шести місяців після смерті основного годувальника.

Страховики життя розробляють фінансові інструменти за допомогою штучного інтелекту для отримання інформації, яка допоможе клієнтам відстежувати свої фінансові цілі та створювати персоналізовані плани дій. Приклади рішень фінансової екосистеми включають:

- Індійська компанія Max Life Insurance уклала партнерську угоду з Amazon Web Services (AWS), дочірньою компанією Big Tech Amazon, щоб забезпечити більш швидкі та персоналізовані цифрові послуги, такі як автоматичні вимоги та виплати, автоматична видача нових страхових полісів та онлайн-варіанти оплати страхових внесків .

- Компанія Guardian Life Insurance Company of America у партнерстві з Atidot створила страхову платформу, яка використовує штучний інтелект та машинне навчання для прийняття рішень на основі даних, що оптимізують процеси розробки, андеррайтингу, маркетингу та продажу.

- MetLife запустила Urwise, безкоштовний додаток, покликаний пов'язати поведінку споживачів із загальними фінансовими проблемами — щомісячне складання бюджету, погашення боргу або довгострокове заощадження, яке

допомагає споживачам формувати позитивні фінансові звички [34].

Для цього слід очікувати, що у 2023 році страховики зроблять значні інвестиції, щоб розширити свої пропозиції фінансової екосистеми та перейти від транзакцій до відносин. У свою чергу, це вимагатиме розширення їх основного досвіду, щоб включити запобігання ризикам та додаткові послуги.

В результаті відстеження та аналіз фінансових навичок страхувальників дозволить страховикам розробляти персоналізовані плани дій, що підтримують фінансове благополуччя, пропонувати кращий клієнтський досвід.

Тенденція 3: Вбудоване страхування життя пропонує зручний доступ у потрібний час та по потрібному каналу. Вбудоване страхування забезпечує безперешкодне обслуговування клієнтів, що сприяє зростанню серед сегментів клієнтів, що недостатньо обслуговуються. Вбудоване страхування також пропонує страховикам життя можливість залучити нових клієнтів та заповнити прогалину у захисті.

Крім того, співробітництво дозволяє страховикам та учасникам екосистеми використовувати сильні сторони один одного, розширюючи при цьому можливості для бізнесу.

Страховики життя розробляють рішення, які допоможуть компаніям здійснювати крос-продаж страхування життя в рамках своїх екосистем за рахунок безшовної інтеграції програмного забезпечення, що потребує мінімального часу та ресурсів. Приклади спільних дій перевізників у сфері перехресного продажу страхових та фінансових пропозицій включають:

1. Online InsurTech Bestow запустив набір вбудованих страхових рішень, які дозволяють FinTech, фінансовим установам та іншим організаціям об'єднувати страхування життя в рамках клієнтської екосистеми. Інтеграція займає лише один день для запуску та дозволяє партнерам впровадити повністю розміщений цифровий досвід покупки термінового страхування життя.

2. Завдяки співпраці зі сторонніми екосистемами страховики життя можуть запропонувати фінансовий захист ринкам, що недостатньо

обслуговуються.

3. Онлайн-майданчик Policygenius, що базується в Нью-Йорку, об'єдналася із зареєстрованою SEC компанією WealthTech Facet Wealth, щоб дозволити мережі сертифікованих фахівців з фінансового планування продавати страхування життя. Комплексне страхове рішення Policygenius Pro пропонує партнерам ексклюзивний доступ до різних страховиків, типів покриття та варіантів полісів, включаючи прискорені пропозиції щодо андеррайтингу [47].

4. Індійська дочірня компанія DBS Bank у партнерстві з Bajaj Allianz Life Insurance пропонує термінові, ощадні, пенсійні та інвестиційні продукти клієнтам DBS у 550 відділеннях.

5. Гонконгська страхова компанія FWD Group уклала дистриб'юторський альянс із платформою електронної комерції для подорожей та відпочинку.

6. Klook в Сінгапурі запускає комплексне страхування від нещасних випадків, що пропонується через веб-сайт і програму Klook. FWD запустила короткострокове страхування від нещасних випадків у Сінгапурі у 2022 році та планує розширення на інші ринки Південно-Східної Азії. Страховики будуть робити стратегічні інвестиції в інновації продуктів, можливості API та відносини InsurTech, щоб ефективно отримувати вигоду з вбудованого страхування та ліквідувати розрив у покритті.

Буде створено нові можливості для партнерства, що розширить ціннісні пропозиції та створить нові потоки доходів як для страховиків, так і для їхніх партнерів з екосистеми.

Ці інвестиції також допоможуть страховим компаніям знизити витрати на збут та отримати нові дані про клієнтів, водночас стимулюючи інновації продуктів та знижуючи ризики страхування.

Тенденція 4. Ініціативи «Здоров'я-як-послуга» розширюють взаємодію з клієнтами. Страховики, орієнтовані на майбутнє, переглядають давні ціннісні пропозиції та додають здоров'я як основу взаємодії з клієнтами.

Здоров'я-як-послуга пропонує гнучку модель для страховиків життя, які

прагнуть привести свій бізнес у відповідність до потреб користувачів, що змінюються, і відкрити нову еру зростання і прибутковості.

Ці моделі дозволяють страховикам розуміти поведінку клієнтів та частіше взаємодіяти з ними за допомогою персоналізованих послуг. Нещодавні та поточні події підвищили поінформованість про смертність та необхідність покращення фізичного та фінансового благополуччя у зв'язку з економічною невизначеністю:

1. 68% опитаних клієнтів були зацікавлені у нових оздоровчих пропозиціях, при цьому 65% робили позитивні кроки для їх досягнення (наприклад, займалися спортом, відстежували свій фінансовий бюджет та витрати, відстежували показники здоров'я).

2. Дефіцит пенсійних накопичень у всьому світі сягнув \$93 трлн.

3. Конкуренція в галузі здорового способу життя з боку великих технологічних компаній, фінтех-компаній, медичних технологій та домінуючих гравців у галузі здорового способу життя, включаючи банки та супермаркети, розростається.

4. Розширене використання пристроїв для відстеження активності, таких як пристрої та трекери для відстеження показників викликало інтерес споживачів до здорового способу життя. Страховики життя розробляють інструменти для підтримки здоров'я на основі штучного інтелекту та даних, щоб генерувати ідеї, які допомагають клієнтам відстежувати свої цілі у фітнесі та створювати персоналізовані плани дій [41].

Взаємодія з партнерами по екосистемі, такими як постачальники медичних послуг, лікарні, банки, аптеки та роздрібні продавці, дозволить швидше масштабувати рішення для здоров'я, допомагаючи страховим компаніям отримувати вигоду з можливостей B2B2C за рахунок розширення спектру послуг.

Тенденція 5. Страховики переходять на хмарні операції для стимулювання інновацій. Хмарні рішення дозволяють страховикам підвищувати ефективність роботи та підвищувати якість обслуговування

клієнтів.

Впровадження хмарних технологій дозволяє страховикам створювати готову до майбутнього цифрову інфраструктуру, яка сприяє операційній гнучкості та інноваціям:

1.Страховики вважають, що хмарні технології стають дедалі актуальнішими. Дослідження Aite-Novarica показало, що 90% страхових компаній розширили використання хмарних обчислень.

2.Використання хмари допомагає оптимізувати найважливіші функції страхування, включаючи андеррайтинг, обробку претензій, виявлення шахрайства та обслуговування клієнтів.

3.Гнучкість хмари допомагає страховикам швидко розробляти нові пропозиції та часто експериментувати, прискорюючи розробку покращених стратегій виходу на ринок [49].

Очікується, що 2023 року тенденція до хмарних операцій прискориться. Це вимагатиме від страховиків ефективного визначення пріоритетів завдань та процесів, які необхідно буде перенести зі застарілих платформ у хмару.

Цей перехід дозволить успішним страховим компаніям скористатися новими ринковими можливостями, підвищити безпеку та підвищити оперативність реагування на потреби клієнтів. Переваги впровадження хмари для основних систем страхування включатимуть суттєве зниження витрат на обслуговування, підвищення стійкості до відмови інфраструктури та прискорення розробки рентабельних продуктів.

Тенденція 6: Страховики життя орієнтуються на молодше населення за допомогою відповідних продуктів та цифрового обслуговування клієнтів. Міленіали, що народилися в період з 1981 по 1996 рік, становлять значні ринкові можливості для страхування життя. Майже половина (47%) представників цього сегменту, які представляють 34 мільйони дорослих американців, кажуть, що їм потрібне – чи більше – потрібне страхування життя.

Однак складні процеси купівлі можуть відштовхнути молодше населення, яке хоче безперешкодного, інтуїтивно зрозумілого та персоналізованого

досвіду, аналогічного тому, що пропонують інші галузі, наприклад, під час онлайн-покупок Big Tech.

Страховики життя, які пропонують прискорений андеррайтинг, покращені цифрові комунікації та спрощені цифрові продукти, які люди можуть швидко придбати, підвищують клієнтський досвід та залучають нових страхувальників.

Страховики, які спрощують процес подання заявок за допомогою цифрових продуктів, можуть забезпечити безпроблемне обслуговування клієнтів:

1. Британський брокер зі страхування життя Reassured запустив цифрову платформу з процесом "купити зараз", заснованим на одному наборі питань з андеррайтингу, з можливістю для клієнтів або купувати онлайн або звертатися за допомогою до агента Reassured. Компанія Reassured розробила рішення у співпраці з UK InsurTech The IDOL та шістьма іншими великими страховими компаніями.

2. InsurTech Bestow у партнерстві з компанією Equitable Advisors, що надає фінансові послуги, запустила цифрове рішення для термінового страхування життя Term-in-10 за сприяння агентів Equitable. Завдяки платформі Bestow досвід купівлі страховки життя нового клієнта займає близько 10 хвилин [35].

Цифрові пропозиції з меншою кількістю етапів купівлі призведуть до швидшого андеррайтингу, затвердження та видачі полісів. У той же час більш короткий процес подання заявки та відсутність медичного огляду (який раніше займав до декількох тижнів) можуть значно покращити якість обслуговування клієнтів.

Завдяки інноваційним страховим рішенням, які простіше купити, страховики можуть розширити свою сферу діяльності, включивши до неї фінансовий захист та пропонуючи нові продукти, що відповідають потребам мільйонів на різних етапах їхнього життя.

Тенденція 7: Використання альтернативних даних у режимі реального часу допомагає автоматизувати та оптимізувати андеррайтинг. Використовуючи

альтернативні джерела даних, коли і де це необхідно, страховики життя можуть прискорити прийняття рішень про андеррайтинг та підвищити операційну ефективність; дані також можна використовувати для прийняття більш ефективних цінових рішень та скорочення часу очікування клієнтів.

За допомогою точних та своєчасних альтернативних джерел даних страховики життя можуть виявляти нові параметри ризику та приймати точніші цінові рішення, а також покращувати якість обслуговування клієнтів.

Завдяки автоматизації або прискоренню процесу андеррайтингу у андеррайтерів буде більше часу, щоб зосередитись на діяльності з доданою вартістю, включаючи підтримку розробки інноваційних продуктів.

За допомогою штучного інтелекту страхування може обробляти та аналізувати масивні набори даних із різних альтернативних джерел, зводячи до мінімуму втручання людини в процес андеррайтингу. Наприклад, Swiss Re уклала партнерську угоду з компанією-розробником програмного забезпечення Arrian для створення комплексного рішення штучного інтелекту, що масштабується, для обробки величезних обсягів даних і підвищення ефективності андеррайтингу.

Використовуючи штучний інтелект, страховик може порівнювати і зіставляти варіанти використання, щоб зрозуміти, як він справлявся з аналогічними профілями в минулому. Страховики життя продовжать зусилля щодо модернізації своїх процесів андеррайтингу за рахунок співпраці із зовнішніми джерелами даних, інвестицій у штучний інтелект та інструментів відстеження даних у режимі реального часу. Це підвищить точність ціноутворення, покращить задоволеність клієнтів під час взаємодії з агентами та дозволить швидше виписувати поліси.

Нові технологічні рішення для андеррайтингу допоможуть страховикам проводити точнішу оцінку ризиків за менший час. В результаті андеррайтери зможуть витратити більше часу на діяльність із додавання вартості; крім того, страховики покращать свої фінансові результати за рахунок зниження ризику андеррайтингу, підвищення узгодженості рішень та зниження витрат на

залучення клієнтів.

Тенденція 8: Страховики роблять стійкість стратегічним корпоративним пріоритетом. Страховики беруть на себе все більше питань ESG (екологічних, соціальних, управлінських) і зобов'язуються захищати довкілля та запобігати майбутнім ризикам.

Страховики переглядають свої бізнес-моделі та включають фактори ESG у свої стратегії управління ризиками.

Керуючись ініціативними регуляторами, європейські компанії стали попередниками ESG. Однак сьогодні у всьому світі спрямованість, інтенсивність та темпи діяльності в галузі ESG значно зросли: страховики усвідомлюють переваги включення принципів ESG в інвестиції та загальні операції, приділяючи підвищену увагу та відданість цілям ESG.

Опитування, проведене керуючим інституційними страховими активами Conning, показало, що 41% американських страховиків життя/ануїтету та P&C використовували фактори ESG протягом останнього року, а 79% – останні два роки. Однак лише 12% повідомили про використання факторів ESG понад два роки [17].

Прийняття стратегічних практик ESG допомагає страховикам створити сприятливу галузеву репутацію, дотримуватися юридичних та етичних стандартів та пом'якшити потенційні збитки, завдані через неправильні рішення.

Тенденція 9. Мікросервіси відкривають нові страхові екосистеми та покращують взаємодію з клієнтом У міру того, як все більше споживачів використовують цифрову взаємодію, страховики прагнуть запровадити архітектуру мікросервісів для оптимізації ефективності бізнесу та підвищення якості обслуговування клієнтів.

Архітектура мікросервісів - це розподілена система, що складається з кількох модулів, які взаємодіють один з одним через інтерфейси прикладних програм (API). Кожен модуль/додаток можна масштабувати, оновлювати та розгортати для забезпечення максимальної гнучкості.

За словами постачальників мікросервісів, таких як Solartis та SimpleSolve, архітектура дозволяє страховикам запускати продукти вдвічі швидше, ніж традиційне розгортання програмного забезпечення. Крім того, мікросервіси інтегруються з API з інших галузей і можуть бути легко налаштовані для задоволення конкретних потреб бізнесу.

Розробляючи програми з мікросервісами, страховики можуть легко інтегрувати можливості нового покоління в особисті програми клієнтів.

У 2023 році і надалі страховики продовжуватимуть впроваджувати мікросервіси, інвестуючи в API, хмарні можливості та експертів з інтеграції, трансформуючи свої застарілі системи з низькими витратами, відкриваючи нові страхові екосистеми та покращуючи взаємодію з клієнтом.

Тенденція 10: Модернізація базової системи сприяє інноваціям у страхуванні життя. Страховики життя, які модернізують свої застарілі системи, відкриті для нових цифрових можливостей та можливостей для бізнесу; оновлення та оптимізація базової інфраструктури для забезпечення гнучких процесів прискорить операції та забезпечить швидке впровадження інновацій.

Ефективна співпраця з постачальниками технологій з глобальними ресурсами та досвідом успішної модернізації застарілих систем (заміна базової системи, міграція в хмару, стратегія API) може значно скоротити дорогі затримки проєктів та час, що витрачається внутрішніми командами на вирішення проблем, яких можна було уникнути.

Основна модернізація допомагає страховикам перевизначити свою бізнес-модель за допомогою нових цифрових продуктів, послуг та каналів, які можуть допомогти їм отримати конкурентні переваги.

Страховики формують стратегічні альянси із великими технологічними компаніями, щоб перетворити застарілі системи та зміцнити технічні можливості. Gartner прогнозує, що 2024 року витрати кінцевих користувачів на хмарні сервіси досягнуть \$482 млрд, оскільки ринок страхування життя прискорює перехід від застарілих систем до хмарних [17].

У свою чергу, це дозволить страховикам задовольняти потреби,

забезпечуючи при цьому гнучкість, оперативність і масштабованість, необхідні для виходу на нові ринки та зниження операційних витрат. Ця сучасна системна функціонально поєднає досвід агентів, брокерів, страховиків та клієнтів.

Висновки до розділу 3

Таким чином, слід зазначити, що страховики й надалі продовжать модернізувати основні операційні системи, прискорюючи ініціативи цифрової трансформації, щоб орієнтуватися в макроекономічному середовищі 2023 року і далі. Їхня мета полягає в тому, щоб задовольнити зростаючі потреби клієнтів, отримуючи вигоду з попиту, зумовленого підвищеною поінформованістю про ризики через COVID-19 та відсоткові ставки, які роблять продукти з гарантованою прибутковістю більш привабливими. Страховики повинні впроваджувати інноваційні продукти з вивчення нових бізнес-моделей.

Інновації вимагають інвестицій у технології наступного покоління, які пропонують всебічний цифровий досвід, оптимізують витрати за рахунок оптимізованих операційних моделей ІТ та створюють стійке підприємство, яке готове швидко використовувати нові можливості.

Страховики, орієнтовані на майбутнє, будуть використовувати екосистемну співпрацю для покращення своїх основних пропозицій та розробки нових продуктів, щоб зміцнити взаємодію зі страхувальниками та покращити взаємодію з клієнтом. Крім того, перевізники приділятимуть першочергову увагу операційній стійкості, включаючи здоров'я у свої стратегії.

Саргеміні очікує, що в 2023 році агенти будуть оснащені більш надійними цифровими інструментами та інноваційними продуктами, націленими на сегменти клієнтів, що недостатньо обслуговуються, щоб подолати пробіл у захисті. Щоб це сталося, страховики життя зосередяться на створенні технічних можливостей у хмарі, штучному інтелекті та прогнозній аналітиці.

ВИСНОВКИ

Аналіз світового страхового ринку показує, що страхування є важливою складовою світової економіки, що «відгукується» на всі зміни, що відбуваються в останній.

Інтеграційні процеси останніх десятиліть, інтернаціоналізація господарської діяльності, пов'язана з різким стрибком у розвитку транскордонної діяльності фірм, стали відігравати величезну роль у світовій економіці, неминуче торкнувшись усіх її секторів.

Останнім часом стає все очевиднішим, що не просто інвестиційна активність страхової компанії, а саме ефективне управління капіталом та прийняття ефективних бізнес-рішень дозволяє значно збільшити вартість компанії. Загалом розвиток страхового бізнесу показує, що перемогти у конкурентній боротьбі зможуть ті страхові компанії, які пропонують своїм клієнтам детальний аналіз ризику та проекти цільового інвестування. Вихід страхових компаній на нові сегменти фінансового ринку, злиття та поглинання компаній у світовому масштабі, у т.ч. між страховими компаніями та банками, зумовили структурні зрушення на страхових ринках та призвели до конвергенції фінансових послуг, особливо в Європі та Азії. Дедалі більше подібних злиттів відбувається на міжнаціональному рівні.

Страхова галузь прискорила свої темпи щодо трансформації після пандемії. Capgemini очікує, що у 2023–2024 роках страховики, особливо лайфові орієнтуватимуться у складному макроекономічному середовищі, продовжуючи цифрову трансформацію у прискореному темпі: стратегічні оператори приділятимуть пріоритетну увагу клієнтоорієнтованості, гнучким інноваційним продуктам та передовим цифровим можливостям.

2022-2023 роки є перехідними роками для страхової галузі, оскільки страховики працюють в економічних реаліях високої інфляції та низьких темпів зростання. Цей та інші фактори створюють поєднання довгострокових та короткострокових перешкод для зростання сектора, інвестиційної діяльності та

балансів страховиків. Глобальні премії з комерційного страхування зросли на 4,4% у реальному вираженні минулого року після зростання на 2,6% у 2020 році. Це сталося на тлі посилення ставок у всіх основних напрямках бізнесу. Премії у сфері особистих послуг зросли на 0,7% у 2021 році (без змін у 2020 році) на тлі слабкості в автомобільному бізнесі, на частку якого припадає 60% світового бізнесу у сфері особистих продажів.

Спад у Китаї через детарифікацію також затягнувся. Внески на страхування медичних видатків (medex) зросли на 3,7%. Премії на медекспорт у США, на частку яких припадає понад 80% загальносвітового обсягу, зросли на 3,1%. У країнах Азії з ринком, що формується, страхові внески medex зросли на 13,8% минулого року через зростаючу поінформованість про захист здоров'я після COVID-19. Значним зростання було в Індії (22,4%) та Китаї (10,6%).

За оцінками SwissRe, глобальні обсяги премій у 2023 році становитимуть 7,1 трильйона доларів США, що стане новим максимумом. 2022 року США були найбільшим ринком з погляду обсягів премій, його частка 43,7% і зросла з 40,3% у 2021 році. Наступними йшли Китай, Великобританія та Японія. Слід зазначити, що четверта частина ВНД в загальному світовому показнику належить США – 25454,4 млрд.дол., у США також найбільша сума страхових премій на ВНД припадає на душу населення: 8880,9 дол. і 76370,0 дол.США відповідно.

Основними векторами подальшого розвитку є і будуть:

1.Клієнтоорієнтованість: страховики зміцнюватимуть клієнтоорієнтованість, звертаючись до споживчих/комерційних інтересів або больових точок, вітаючи нові сегменти страхувальників та приділяючи пріоритетну увагу запобіганню ризикам.

2. Інтелектуальна індустрія: цифрові технології впливатимуть на потоки доходів по всьому ланцюжку створення вартості.

3.Управління підприємством: стратегічні організаційні пріоритети будуть зосереджені на нових та стандартних страхових ризиках, таких як стійкість, кібербезпека та межі метавсесвіту.

Слід підкреслити, що Азіатсько-тихоокеанський регіон, маючи величезний потенціал, робить вагомий внесок у процес глобалізації страхового ринку.

Для світового страхового ринку найбільш характерною сучасною тенденцією розвитку є регіональна інтеграція, що забезпечує найкраще підвищення міжнародної конкурентоспроможності страхового сектора національної економіки за рахунок лібералізації ринків регіону та сприяє розвитку національних страхових ринків.

Страховики покращать якість обслуговування клієнтів та збільшать кількість точок дотику з клієнтами, щоб стати партнерами за стилем життя страхувальників. Результатом стане підвищення довіри та лояльності клієнтів, додаткові можливості додаткових та перехресних продажів, а також активна розробка продукту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про внесення змін до закону України "Про страхування": Закон України від 4 жовтня 2001 р. N 2745-III Дата оновлення: 01.02.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
2. *Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про страхування»: проект Закону від 19 січня 2015 року №1797.* Дата оновлення: 25.02.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
3. Базилевич В. Д., Базилевич А. С. Страхова справа. Київ: Знання, 2016. 352с.
4. Біла книга «Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні». НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-kniga-maybutnye-regulyuvannya-rinku-strahuvannya>
5. Бурбель Л. Шість головних викликів, з якими зустрівся страховий ринок упродовж шести місяців війни. Interfax Ukraine. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/856594.html>.
6. Вовчак О.Д. Страхові послуги: навч. посіб. / за заг. ред. О. Д. Вовчак. Львів, 2017. 656 с.
7. Гаманкова О. О., Артюх Т. М., Горянська С. В. Страхування: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. Київ: КНЕУ, 2015. 118 с.
8. Гройсман В. Цифрова економіка здатна стрімко підвищити ВВП. Новини економіки. 2017. URL: <http://uaekonomist.com/16214-cifrova-ekonomka-zdatnastrmko-pdvischiti-vvp-groysman.html> (дата звернення: 20.08.2023).
9. Дем'янчук М. А., Гуржий К. С. Трансформація страхового ринку в умовах розвитку цифрових технологій. Економіка та управління підприємствами. 2018. №25. С. 272-278.
10. Звіт з реалізації Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року за 2021 рік. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-z-realizatsiyi-strategiyi-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do2025-roku-za-2021->

rik.

11. Класифікація страхування у країнах ЄС. URL: <http://insi> Кінащук Л. Л. Страхування: теорія та практика проведення. Київ: Атіка, 2017. 111 с.

12. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2023 року: Постанова Правління Національного банку України від 18.06.2018 р. №391. URL: <http://www.bank.gov.ua/doccatalogns.net/insurance/18-klasifikacya-strahuvannya-u-krayinahyes.html>

13. Козьменко, О.В., Абрамітова Д.Р. Аналіз розвитку світового ринку страхових послуг. Ефективна економіка.2014.№ 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2815>

14. Краус Н. М., Краус К. М. Цифровізація в умовах інституційної трансформації економіки: базові складові та інструменти цифрових технологій. Бізнес та інтелектуальний капітал. 2018. №1. С. 211-214.

15. Криворучко О. С., Краус Н. М., Краус К. М. «Інноваційний ландшафт» у координатах світ-економіки. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 16. С. 3-10.

16. Криворучко О. С., Краус Н. М. Імперативи формування та доміанти розвитку цифрової економіки у сучасному парадигмальному контексті. Парадигмальні зрушення в економічній теорії XIX ст. : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 2–3 лист. 2017 р. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2017. С. 681–685.

17. Мегарегулятор фінансових ринків URL: <http://ruh.znaimo.com.ua/index-26378.html?page=28>

18. Моташко Т. Розвиток світового ринку страхування в умовах діджиталізації. Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. 2016. №5. С. 18-24.

19. Підсумки діяльності страхових компаній за 2018-2022 роки. URL: <https://forinsurer.com>

20. Показники діяльності страхових компаній. Наглядова статистика. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6>.

21. Перехід страхового ринку в онлайн. Insurance Ukaraine: URL:

<https://insuranceukraine.online/statti/perehidstrahovogo-rinku-v-onlajn/> (дата звернення: 20.08.2023).

22. Пікус Р., Заколяжний В. Інноваційний розвиток страхової діяльності як основа підвищення її ефективності. Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. 2015. № 168. С. 72 – 80.

23. Приказюк Н., Моташко Н. Роль інтернету в реалізації страхових послуг. Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. 2014. № 156. С. 52–56.

24. Світовий банк – Баланс поточного рахунку країн світу. URL: https://data.worldbank.org/indicator/BN.CAB.XOKA.CD?most_recent_year_desc

25. Світовий банк - ВВП країн світу URL: https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?most_recent_year_desc=true&year_high_desc=true

26. Світовий банк – Загальні резерви (включаючи золото) країн світу URL: <https://data.worldbank.org/indicator/FI.RES.TOTL.CD?view=chart>

27. Світовий ринок, його структура та ключові характеристики URL: <http://www.infolibrary.com.ua/books-text-7242.html>

28. Страхування: підручник / Осадець О. В., Петрова Д. А., Луця В. В. Київ: КНЕУ, 1998. 528 с.

29. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2012 – 2021 роки. URL: <http://www.ufu.org.ua/about/activitiesinitiatives/5257>.

30. Страховий бізнес із присмаком ІТ: що можна застрахувати в онлайні. Економічна правда. 2019. URL: <https://www.epravda.com.ua/projects/fintech/2019/04/17/647105/> (дата звернення: 20.08.2023).

31. Хомінич В.П. Основи страхової справи URL: https://stud.com.ua/142372/strahova_sprava/osnovi_strahovoyi_spravi

32. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>

33. Annual report 2022. URL: <https://www.swissre.com/dam/jcr:f31f91bc-2d87-48b9-8a3f-efccb17a5c30/2022-financial-condition-report.pdf>

34. Hunt J. The 6 Best Digital Insurance Companies of 2019. 2019. URL: <https://www.thebalance.com/best-digital-insurance4160643> (дата звернення: 20.08.2023).

35. Insurtech 10: Trends for 2019. KPMG. 2019. URL: <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2019/02/insurtech-10-trends-for2019-fs.html> (дата звернення: 20.08.2023).

36. Impact of inflation and rising interest Rates on insurance interest/ URL: <https://beinsure.com/inflation-rates-impact-to-insurance/>

37. Memmo F. Transforming customer service in insurance through digital innovation. 2015. URL: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-digital-strategies-for-life-insurers/\\$FILE/eydigital-strategies-for-lifeinsurers.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-digital-strategies-for-life-insurers/$FILE/eydigital-strategies-for-lifeinsurers.pdf). (дата звернення: 20.09.2023).

38. Top 5 Digital Transformation Trends in Insurance in 2019. Fortifier. 2019. URL: <https://4tifier.com/top-5-digital-transformationtrends-in-insurance-in-2019/> (дата звернення: 20.08.2023)

39. Official website of International Monetary Fund //URL: <https://www.imf.org/external/index.htm> (date of request 06.04.2023).

40. Official website of Organization of Economic Cooperation and development. URL: <https://data.oecd.org/searchresults/?q=insurance> (date of request 06.04.2023)

41. Sigma № 3/2013 URL http://media.swissre.com/documents/sigma3_2013_en.pdf

42. «European Insurance – Key Facts» available at <http://www.insuranceeurope.eu/publications/statistics> Federal Insurance Office (2014) Annual Report on the Insurance Industry // Washington, D.C.: U.S. Department of the Treasury, p. 45-56.

43. The Toa Reinsurance Company, Limited, Japan's Insurance Market 2015 4.World Insurance : riding out the 2020 pandemic storm (2020).

44. Sigma, 4. URL: <https://www.swissre.com/dam/jcr:d50acbcd-ce5c-4ee9-bc60-a3c1e55f8762/sigma-4-2020-en.pdf>

45. Swiss Re reports a net income of USD 472 million for 2022, targets more than USD 3 billion for 2023. URL: <https://www.swissre.com/media/press-release/pr-20230217-fy-2022-press-release.html>

46. Swiss Re reports net income of USD 2.5 billion for first nine months of 2023 URL: <https://www.swissre.com/media/press-release/pr-20231103-9m-2023-press-release.html>

47. World Insurance: the great pivot east continues (2019). Sigma, URL: https://www.swissre.com/dam/jcr:b8010432-3697-4a97-ad8bb6c0aece33/sigma3_2019_en.pdf

48. World Insurance in 2018: The China growth engine steams ahead. Sigma, 3. URL: https://www.swissre.com/dam/jcr:c2fd3b41-6bf7-4605-a1cb-c2f84192c4e3/sigma3_2017_en.pdf

49. World Insurance in 2019: solid, but mature life markets weigh on growth. Sigma, 3. URL: https://www.swissre.com/dam/jcr:a160725c-d746-4140-961b-ea0d206e9574/sigma3_2018_en.pdf

50. What are Insurance Linked Securities (ILS), and Why Should they be Considered? // Swiss re Capital Markets. 2012. URL: <https://www.casact.org/community/affiliates/CANE/0912/Cat-Bond.pdf> (дата обращения 08.10.2023).

51. World insurance market developments in 5 charts. URL: <https://www.swissre.com/institute/research/sigma-research/sigma-2023-03/5-charts-wold-insurance-2023.html>

АНОТАЦІЯ

Сафроняк Ю.О. Міжнародний страховий ринок: глобальні проблеми та шляхи їх вирішення. – Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2023.

У кваліфікаційній роботі проведено дослідження теорії і практики розвитку міжнародного страхового ринку в умовах глобалізації. Досліджено фактори, що визначають тенденцію ринку до глобалізації, суть, етапи та основи регулювання та контролю за страхуванням у світі. Проведена оцінка стану розвитку міжнародного страхового ринку, досліджені сучасні тенденції, динаміка основних показників розвитку в цілому та в розрізі страхування життя та ризикового страхування. Розкриті проблеми розвитку міжнародного страхового ринку, шляхи їх вирішення та перспективи розвитку.

Ключові слова: міжнародний страховий ринок, глобалізація, страхові компанії, страхування життя, ризикове страхування

ANNOTATION

Safroniak U. International insurance market: global problems and ways to solve them. – Manuscript. Qualification work for obtaining the second (master's) level of higher education in specialty 072 «Finance, banking and insurance». Yuri Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2023.

In the qualification work, a study of the theory and practice of the development of the international insurance market in the conditions of globalization was carried out. The factors determining the market trend towards globalization, the essence, stages and foundations of insurance regulation and control in the world are studied. The state of development of the international insurance market was evaluated, modern trends, dynamics of the main indicators of development in general and in terms of life insurance and risk insurance were studied. The problems of the development of the international insurance market, ways to solve them and prospects for development are revealed.

Key words: international insurance market, globalization, insurance companies, life insurance, risk insurance.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Ю.О. Сафроняк